

Marika Tuomi

**Vanhempien, lasten ja henkilökunnan näkemyksiä
Tikkuvuoren päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan**

Opinnäytetyö

Kevät 2014

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalankoulutusyksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalian koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi AMK

Tekijä: Marika Tuomi

Työn nimi: Vanhempien, lasten ja henkilökunnan näkemyksiä Tikkuvuoren päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan

Ohjaaja: Minna Zechner

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 61

Liitteiden lukumäärä: 5

Selvitin opinnäytetyössäni mitä eri toimijat haluavat tuoda varhaiskasvatussuunnitelmaan, jonka tavoitteena on olla asiakas- ja lapsilähtöinen. Opinnäytetyöni tutkimus toteutettiin Tikkuvuoren päiväkodissa syksyllä 2013. Tutkimuskysymykseni on: mitä eri toimijat haluavat tuoda varhaiskasvatussuunnitelmaan?

Toteutin tutkimukseni laadullisin menetelmin. Tutkimukseeni haastattelin päiväkodin lapsia ja vanhemmille sekä henkilökunnalle teetin kyselyn. Näistä syntyi tutkimukseni aineisto. Tein haastattelut ja kyselylomakkeet Seinäjoen kaupungin laatimien varhaiskasvatuskirjeiden pohjalta. Aineiston analysoin sisällönanalyysin avulla. Tutkimukseeni osallistui 14 lasta kolmesta eri ryhmästä sekä 50 vanhempaa 120:sta. Henkilökuntaa osallistui 37:stä 31.

Aineistosta kävi ilmi, että vanhemmat ja henkilökunta haluavat melko samoja asioita lapsen päiväkotipäivältä. Myös lasten vastauksissa oli muutamia yhteneväisyyksiä vanhempien ja henkilökunnan vastausten kanssa. Vanhemmat ja henkilökunta haluavat lapsen aitoa kohtaamista ja läsnäoloa. Kasvatuskumppanuudelta he toivoivat avoimuutta ja päivittäisten kuulumisten vaihtoa. Vanhemmat ja henkilökunta halusivat, että lapset saavat leikkiä päivän aikana ja ylipäättään lapsille haluttiin ikätasolle sopivaa ja monipuolista toimintaa. Myös lapset itse halusivat leikkiä päiväkodissa ja kädentaidot olivat myös lapsille mieluista tekemistä. Huutamisesta ja kiusaamisesta lapset eivät päiväkodissa pitäneet. Erityiseltä tuelta vanhemmat ja henkilökunta toivovat, että siitä ei tehdä erityistä tukea eli se täytyisi olla mahdollisimman normaali osa päiväkodin arkea. Lisäksi vanhemmat ja henkilökunta kokivat erityisen tuen lähinnä positiivisena asiana.

Tutkimuksen tuottamaa aineistoa tulen käyttämään Tikkuvuoren varhaiskasvatussuunnitelmassa. Vanhemmille ja lapsille tulee Tikkuvuoren varhaiskasvatussuunnitelmaan oma osio, jossa näkyvät nämä heidän toivomansa asiat. Myös henkilökunnan vastaukset tulevat näkymään varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Avainsanat: asiakaslähtöisyys, lapsilähtöisyys, varhaiskasvatus, varhaiskasvatussuunnitelma

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health care and Social work

Degree programme: Degree programme in Social Work

Specialisation: Bachelor of Social Work

Author/s: Marika Tuomi

Title of thesis: Parents, children and educators' views of Tikkuvuori kindergarten's early education plan

Supervisor(s): Minna Zechner

Year: 2014 Number of pages: 61 Number of appendices: 5

This thesis studies what Tikkuvuori kindergarten's educators, parents and children want to bring regarding Tikkuvuori kindergarten's early childhood education plan. My study was conducted in Tikkuvuori kindergarten in Seinäjoki during the fall of 2013. The research question was: What would Tikkuvuori kindergarten's children, parents and educators like to bring to Tikkuvuori kindergarten's early childhood education plan?

I used the qualitative method in my thesis and I collected the information through a questionnaire from parents and educators, and through personal interviews from children. I planned all the questions using the ready-made early childhood education letters which are utilized in the city of Seinäjoki. My research involved 14 children from three different groups and also 50 parents out of 120. Educators attended 31 of 37.

The results show that parents, children and educators want the same things from children's day in the day care centre. Parents and educators want children's genuine encounter and presence. From educational partnership, they expect transparency and daily discussion. Everyone wanted children to play in the day care center and children wanted arts and craft. In the day care centre, children did not like shouting and bullying. If someone needed special care, parents and educators wished that special care would not be too special care, but as normal part of the daily routines as possible.

Results of the study I will use Tikkuvuori kindergarten's early childhood education plan.

Keywords: customer oriented approach, children oriented approach, early childhood education, early childhood education plan

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 TUTKIMUKSEN KONTEKSTI.....	7
2.1 Varhaiskasvatus.....	7
2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	9
2.3 Varhaiskasvatuskirjeet varhaiskasvatussuunnitelman pohjana	11
2.4 Tikkuvuoren päiväkot.....	12
3 LAPSI- JA ASIAKASLÄHTÖISYYS SEKÄ PIENRYHMÄTOIMINTA OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISINA LÄHTÖKOHTINA	14
3.1 Pienryhmätoiminta	14
3.2 Lapsilähtöisyys.....	16
3.3 Asiakaslähtöisyys.....	19
4 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAPROSESSI	23
4.1 Prosessin eteneminen.....	23
4.2 Lasten haastattelut.....	24
4.3 Vanhempien kyselyt	28
4.4 Henkilökunnan kyselyt.....	29
4.5 Tulosten analysointi	31
4.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	32
5 KOHTAAMISTA, AVOIMUUTTA JA LEIKKIÄ	34
5.1 Aitoa kohtaamista.....	34
5.2 Avoimuutta kasvatuskumppanuuteen	35
5.3 Enemmän leikkiä.....	37
5.4 Erilaisuuden hyväksyminen.....	40
6 YHTEENVETO.....	44
7 POHDINTA.....	46
LÄHTEET.....	48

	5
LIITTEET	52

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tein varhaiskasvatussuunnitelman Tikkuvuoren päiväkotii yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelma on päiväkodin toimintaa ohjaava asiakirja. Varhaiskasvatus on puolestaan kokonaisuus, joka koostuu hoidosta, opetuksesta ja kasvatuksesta sekä varhaiskasvatuksella pyritään takamaan lapsen tasapainoinen kehitys (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 13). Teoriaosuus koostuu varhaiskasvatuksen kontekstista eli, mitä on varhaiskasvatus ja varhaiskasvatussuunnitelma ja mihin ne perustuvat. Lisäksi teoriassani käsittelen pienryhmätoimintaa sekä asiakas- ja lapsilähtöisyyttä, koska pyrin tekemään Tikkuvuoren päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmasta asiakas- ja lapsilähtöisen.

Kerron varhaiskasvatuksen kontekstista yleisesti, koska opinnäytetyöni teen varhaiskasvatuksen pariin. Pienryhmätoimintaa avaan myös siksi, että se on keskeinen työmenetelmä Tikkuvuoren päiväkodissa ja koko Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa. Pienryhmätoiminnan keskeinen ajatus on, että päiväkodin lapset toimivat pienissä ryhmissä ja näin pystytään edistämään lapsen yksilöllistä huomiointia (Koivunen 2009, 97) ja havainnointia (Meirän vasu, 8). Asiakas- ja lapsilähtöisyys ovat myös mukana teoriassa, koska olen pyrkinyt tekemään varhaiskasvatussuunnitelmasta asiakas- ja lapsilähtöisen eli, että lapset ja vanhemmat saavat olla vaikuttamassa varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön. Asiakaslähtöisyydessä asiakas tulisi nähdä yksilönä ja oman elämänsä asiantuntijana. Toiminnan tulisi siis lähteä asiakkaasta ja hänen mielipiteitään kuunnellen. Sama pätee lapsilähtöisyyteen, eli toiminnan tulisi lähteä lapsesta ja aidossa lapsilähtöisyydessä tulisi kysyä aina lapsen mielipidettä.

Tutkimuskysymykseni perustuu asiakas- ja lapsilähtöisyyteen. Tutkimuskysymykseni on: Mitä eri toimijat haluavat tuoda varhaiskasvatussuunnitelmaan? Saadakseni tähän kysymykseen vastauksen, olen haastatellut Tikkuvuoren päiväkodin lapsia sekä teettänyt kyselyt päiväkotilasten vanhemmille ja päiväkodin henkilökunnalle. Kyselyistä ja haastatteluista saadun aineiston avulla sain vastauksen tutkimuskysymykseeni.

2 TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan (Kasvunkumppanit 2014) kokonaisuutta, joka koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Lapsen tasapainoinen kehitys, kasvu ja oppiminen ovat varhaiskasvatuksen päätavoite. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 13) sanotaan, että varhaiskasvatus on päiväkodeissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka tapahtuu pienen lapsen elämäpiirissä.

Päiväkotien varhaiskasvatusta ohjataan monilla eri tavoilla, niin kunnan tasolta kuin valtakunnallisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sanotaan (2005, 8-9), että valtakunnantasolta ohjaus on lakeja ja asetuksia sekä valtakunnallisia ohjaavia linjauksia. Valtakunnallisilla linjauksilla tarkoitetaan varhaiskasvatuksen keskeisiä periaatteita ja kehittämisen painopisteitä, joita kunnassa valvotaan. Kehittämisen painopisteitä voivat olla esimerkiksi varhaiskasvatuksen laatu tai kasvatuskumppanuus (Julkaisuja, 2002). Lisäksi valtakunnallista varhaiskasvatuksen ohjausta ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 9), joka on tehty sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksessa (Stakes), nykyään Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). Käyn seuraavassa luvussa tarkemmin läpi varhaiskasvatussuunnitelman perusteita.

Varhaiskasvatuksen pohjana on vuonna 1989 voimaan tullut Yhdistyneiden kansakuntien (YK) yleissopimus lapsen oikeuksista, jolla pyritään turvaamaan, jokaiselle alle 18-vuotiaalle yhtäläiset ihmisoikeudet. Tuolloin alettiin tehdä lapsuutta näkyväksi sekä huomattiin, että lapsuus on arvokasta aikaa, jota pitää suojella. (Kuikka 2006, 18, Marjasen, Marttilan & Varsan 2013, 197 mukaan.) Laki lasten päivähoidosta on tärkeä osa varhaiskasvatuksen ja päivähoidon määrittelyssä. (Kasvunkumppanit 2014). Päivähoitolaissa sanotaan seuraavasti:

Päivähoitolakiin sisältyvät säännökset mm. päivähoidon toimintamuodoista (päiväkotihoido, perhepäivähoito, leikkitoiminta,

päivähoitotoiminta), yksityisestä päivähoidosta ja kunnan velvollisuudesta järjestää päivähoitoa. Lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka eivät vielä ole oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset. Päivähoitolaissa on säädetty myös päivähoiton tavoitteista ja mm. erityisestä hoitoa tarvitsevien lasten päivähoiton järjestämisestä. Vuoden 2013 alusta päivähoitolakia muutettiin siten, että vuoden 2013 alusta päivähoiton hallinto siirtyi sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle.
(L. 19.1.1973/ 36.)

Asetus lasten päivähoidosta ohjaa myös vahvasti nimenomaan päivähoitoa. Asetuksessa on määritelty muun muassa säännökset päivähoiton hakemusten käsittelystä ja hakuajoista sekä kasvatushenkilökunnan kelpoisuusehdoista. Siinä määritellään myös lasten ja hoito- sekä kasvatushenkilökunnan suhdeluvut. Myös erityistä tukea ja hoitoa tarvitsevat lapset ovat tämän asetuksen piirissä. (Kasvunkumppanit 2014.)

Varhaiskasvatusta ohjaa näiden kolmen asetuksen ja lain lisäksi myös joukko muita tärkeitä lakeja ja asetuksia. Perusopetuslaki ja -asetus, asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä, sosiaalihuoltolaki sekä laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. (Kasvunkumppanit 2014.) Näiden kaikkien asetusten ja lakien tarkoituksena on taata mahdollisimman laadukasta ja turvallista varhaiskasvatusta lapsille.

Kunnan tasolla varhaiskasvatuksen ohjaus koostuu kunnan omista varhaiskasvatuksen linjauksista ja strategioista, jotka kunnan varhaiskasvatuksen henkilökunta laatii. Lisäksi näitä linjauksia ovat kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstön tekemä varhaiskasvatussuunnitelma sekä jokaisen päiväkodin oma varhaiskasvatussuunnitelma, joka tehdään päiväkodissa. Lisäksi varhaiskasvatusta ohjaa lapsen oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, jonka tekee päiväkodin työntekijä, lapsi sekä vanhemmat lapsen omassa hoitopaikassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman

perusteet 2005, 8-9.) Kunnan varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään varhaiskasvatussuunnitelma perusteiden pohjalta ja seuraavaksi perehdytän varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on julkaistu vuonna 2004 Stakesin, sosiaali- ja terveysministeriön, opetushallituksen, opetusministeriön, Suomen kuntaliiton ja alan asiantuntijoiden toimesta, koska valtio halusi yhtenäistää päiväkotien pedagogiikkaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on väline, jonka avulla pyritään toteuttamaan varhaiskasvatusta mahdollisimman tasavertaisesti ja sillä pyritään ohjaamaan varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun kehittämistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisällöksi valittiin painotettavaksi lapsen hyvinvointia, leikkiä, kieltä sekä vuorovaikutusta että kasvatuskumppanuutta. Näillä haluttiin varmistaa lapsilähtöinen ja laadukas varhaiskasvatus. (Mikkola & Nivala 2009, 13.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden avulla pyritään luomaan moniammatillista yhteistyötä tahojen kanssa, jotka tukevat lasta ja koko perhettä ennen oppivelvollisuuden alkamista. Näitä tahoja voivat olla esimerkiksi neuvola, erityislastentarhanopettaja tai vaikka koulu. Lisäksi tavoitteena on saada lisättyä varhaiskasvatuksen yksiköiden henkilöstön ammatillista tietoisuutta ja vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuspalveluissa, kuten päiväkodissa. Jokaisen kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstö laatii oman varhaiskasvatussuunnitelmansa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta, soveltaen sitä kunnan varhaiskasvatuspalveluihin sopivaksi. Jokainen kunta saa omaan varhaiskasvatussuunnitelmaansa konkretisoida varhaiskasvatuksen sisällöt ja toimintatavat eri varhaiskasvatuksen muodoissa, muistaen kuitenkin varhaiskasvatusta ohjaavat lait. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.) Mikkola ja Nivala (2009, 14) sanovat, että kunnan varhaiskasvatussuunnitelman tulee edustaa koko kunnan varhaiskasvatusta, sen arvopohjaa, miten varhaiskasvatusta toteutetaan kunnassa sekä sitä, mitä kehittämisen lähtökohtia

varhaiskasvatuksessa on. Lisäksi he mainitsevat, että päiväkotien omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee olla kuvattuna päiväkotien arki sekä käytännöt, eli mitä esimerkiksi päiväkodissa tehdään päivän aikana ja millainen aikataulu päiväkodilla on. Lisäksi siihen tulee kirjata myös asiat, joiden eteen henkilökunta on valmis tekemään työtä sekä se, millaista arvopohjaa päiväkoti noudattaa. Nämä kaikki asiat tulee siis löytyä yksikkökohtaisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta.

Yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on yksityiskohtaisempi kuin kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. Yksikkökohtaisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta tulee löytyä yksikön varhaiskasvatuksen lähtökohdat, kuten hoito, kasvatus ja opetus. Lisäksi nämä lähtökohdat tulee kuvata käytännöissä eli miten ne toteutuvat päiväkodissa. Yksikkökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa täytyy myös kertoa yksikön mahdolliset erityispiirteet ja painotukset, esimerkiksi onko päiväkoti luonto- musiikki- tai vaikka taidepainotteinen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 9.)

Kunnan ja yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi päiväkodeissa tehdään myös jokaisen ryhmän omat varhaiskasvatussuunnitelmat. Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmien pohjana ovat valtakunnallinen, kunnallinen ja yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lasten omat varhaiskasvatussuunnitelmat. Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on siis vielä enemmän tuoda näiden kaikkien varhaiskasvatussuunnitelmien sisältöjä käytännön tasolle. Ryhmäkohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan tulee kirjata ryhmän toimintatavat, miten valtakunnallisia sisällöllisiä orientaatioita toteutetaan sekä lasten tarpeet ja vanhempien ääni tulee olla kirjattuna. Eli ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma on tiivistetty asiakirja lapsiryhmän tarpeista, vanhempien toiveista sekä varhaiskasvatussuunnitelman keskeisistä periaatteista. (Parrila, S. 2012.)

Kaikissa muodoissa, kunnan-, ryhmän-, ja yksikön varhaiskasvatussuunnitelmissa, ohjaavana asiakirjana toimivat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Seinäjoen kaupungilla tämän lisäksi varhaiskasvatussuunnitelmien tekoa ohjaavat varhaiskasvatuskirjeet, jotka esittelen seuraavaksi.

2.3 Varhaiskasvatuskirjeet varhaiskasvatussuunnitelman pohjana

Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa on käytössä varhaiskasvatuskirjeet, jotka ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelman tekoa. Nämä kirjeet Seinäjoen kaupunki on saanut eräästä koulutuksesta, joka koski varhaiskasvatussuunnitelmaa. Siitä, kuka kirjeet on laatinut, en ole varma. Näiden kirjeiden avulla siis Seinäjoen kaupunki ja päiväkodin johtajat ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelma prosessia, sen aikatauluja ja sisältöä. Varhaiskasvatuskirjeiden sisältö on sama, kuin tulevan varhaiskasvatussuunnitelman, eli varhaiskasvatuskirjeet ovat pohja kaikille varhaiskasvatussuunnitelmille. Varhaiskasvatuskirjeitä on yhteensä kuusi ja kirjeistä työstetään yleensä yhtä tai kahta kerrallaan. Nämä varhaiskasvatuskirjeet pohjaavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, joista kerroin edellisessä alaluvussa. (Kirsma 2010.)

Ensimmäinen varhaiskasvatuskirje koskee kasvatuspäämääriä, eli siinä henkilökunta miettii, miten lapsen henkilökohtaista hyvinvointia voisi edistää, miten vahvistetaan toisia huomioonottavia käyttäytymismalleja sekä miten lisätään asteittain lapsen itsenäisyyttä. (Seinäjoen kaupunki, 2010.) Toinen varhaiskasvatuskirje käsittelee vanhempien osallisuutta, eli tässä kirjeessä pohditaan mitä kasvatuskumppanuus on yksikössä sekä millä tavoin se toteutuu yksikössä. (Seinäjoen kaupunki, 2010.)

Kolmannessa ja neljännessä kirjeessä pohditaan varhaiskasvatuksen toteutumista, joka on kirjeiden mukaan varhaiskasvatuksen tärkein ja laajin osuus. Kolmannessa kirjeessä henkilökunta pohtii lapselle ominaista tapaa toimia eli liikkumista, leikkimistä, taiteellista kokemista ja ilmaisemista sekä tutkimista. Neljännessä kirjeessä keskustellaan sisällöllisistä orientaatioista, joita ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen. (Seinäjoen kaupunki, 2010.)

Viidennessä kirjeessä pohditaan erityistä tukea varhaiskasvatuksessa eli mitä se on omassa yksikössä, mahdollisia haasteita, toimintatapoja, menetelmiä ynnä muuta. Kuudes ja viimeinen kirje koskee henkilökunnan arviointia, eli miten

henkilökunta arvioi omaa työtään, miten arviointi toteutuu, miten havainnoidaan ja dokumentoidaan ja niin edelleen. (Seinäjoen kaupunki, 2010.)

Näiden kirjeiden avulla siis luodaan Seinäjoen kaupungissa päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmat. Näiden pohjalta olen myös tehnyt Tikkuvuoren päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman. Seuraavaksi esittelen hieman Tikkuvuoren päiväkotia, koska se on olennainen osa opinnäytetyötäni, sillä teen sinne varhaiskasvatussuunnitelman.

2.4 Tikkuvuoren päiväkoti

Tikkuvuoren päiväkoti on Seinäjoen kaupungin omistama päiväkoti, joka on aloittanut toimintansa syksyllä 2012 ja se sijaitsee lähellä Simunan, Soukkajoen ja Törnävän asuntoalueita (Tikkuvuoren päiväkoti, [viitattu 16.1.2014]). Päiväkoti on Seinäjoen suurin päiväkoti ja siellä on hoitopaikkoja 254. Vuonna 2014 päiväkodissa on kirjoilla 181 lasta, jotka ovat 12:ssa eri ryhmässä. Yksi näistä ryhmistä on vuorohoitoyksikkö eli päiväkoti tarjoaa iltahoitoa sitä tarvitseville perheille. Kaikki päiväkodin ryhmät ovat avoimia ryhmiä eli päiväkodin ryhmät muodostetaan aina lasten ikätarpeiden mukaan. Avoin ryhmä tarkoittaa siis sitä, että jos päiväkodissa on tänä vuonna vaikka 40 alle 4-vuotiaasta lasta, niin tänä vuonna ryhmistä kaksi tulee olemaan alle 4-vuotiaiden ryhmää. Jos seuraavana vuonna alle 4-vuotiaita onkin koko lasten määrästä 60, muodostetaan silloin kolme alle 4-vuotiaiden ryhmää. Eli päiväkodissa ei aina ole tietty määrä tietyn ikäisten lasten ryhmiä, vaan ne muodostuvat sen tarpeen mukaan, minkä ikäisiä lapset ovat. Päiväkodissa yksi ryhmistä toimii lisäksi avoimena päiväkotitoimintana. Avoimessa päiväkotitoiminnassa lapsia on tällä hetkellä 52. (Suvisalmi 2014.)

Avoimeen päiväkotitoimintaan voi osallistua ilman ennakkoilmoittautumista. Se on maksutonta toimintaa ja pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan muutamana kertana viikossa. Avoimen päiväkotitoiminnan tarkoituksena on tarjota lapsille, jotka tarvitsevat vain vähän hoitoa, tai jotka ovat kotihoidossa, sosiaalisia kontakteja, monipuolista toimintaa sekä vanhemmille kasvatuksellista tukea. Avoin päiväkotitoiminta on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, aivan kuten päiväkotitoiminta. Avoin päiväkotitoiminta tarjoaa siis lapselle mahdollisuuden

uusiin kavereihin sekä virikkeelliseen ja monipuoliseen toimintaan. Vanhemmille avoin päiväkotitoiminta tarjoaa mahdollisuuden lyhytaikaiseen hoitoapuun, sosiaalisiin kontakteihin sekä vertaistukea muilta vanhemmilta. (Sosiaaliportti 2012.)

Henkilöstöä Tikkuvuoren päiväkodissa on vuonna 2014 kokonaisuudessaan 43, joista 37 on kasvattajia: 23 on päiväkodinopettajia sekä 14 hoitajaa. Kasvattajien lisäksi päiväkodissa työskentelee kuusi päiväkotihuoltajaa ja päiväkodissa on lisäksi oma keittiö, jossa työskentelee kolme työntekijää, jotka kuuluvat ravintokeskuksen alaisuuteen. (Suvisalmi 2014.)

Tikkuvuoren päiväkodissa käytetään työmenetelmänä pienryhmätoimintaa, joka toimii kaikissa 12 ryhmässä. Pienryhmätoiminnasta kerron lisää seuraavassa luvussa.

3 LAPSI- JA ASIAKASLÄHTÖISYYS SEKÄ PIENRYHMÄTOIMINTA OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISINA LÄHTÖKOHTINA

3.1 Pienryhmätoiminta

Pienryhmätoiminnalla halutaan taata ja tukea lapsen perusturvallisuutta sekä tunne-elämää (Meirän vasu 2012, 8). Pienryhmätoiminnan perustana tulisi olla Mikkolan ja Nivalaisen (2009, 33) mukaan vuorovaikutuksen suunnittelu ja mahdollistaminen, koska vuorovaikutus on lapselle kanava oppia tunnistamaan tekojensa seuraukset sekä lapsi pystyy tämän kautta myös hahmottamaan tekojensa vaikutukset muihin ihmisiin. Voidaan myös ajatella, että pienryhmätoiminnalla pystytään toteuttamaan varhaiskasvatussuunnitelmien, yksikön-, lapsen-, ja ryhmän, sisältöä paremmin, koska pienryhmätoiminnan avulla lapsen yksilöllinen huomiointi onnistuu paremmin. Pienryhmätoiminta on sosiaalipedagoginen suuntaus, eli sosiaalipedagogiikka kiinnittää huomiota lapsen kasvatukseen ja kasvuolojen mahdollisiin epäkohtiin. Sosiaalipedagogiikan avulla pyritä lapsen hyvinvointiin sekä sen tukemiseen ja yleisenä tavoitteena on lapsen sosiaalisten taitojen vahvistaminen. (Muhonen, Lallukka & Turtiainen 2009,11.)

Pienryhmätoiminta on konkreettisesti sitä, että lapset jaetaan pienempiin ryhmiin. Pienryhmät jaetaan normaalisti elo-syyskuussa, kun uusi toimintakausi alkaa. Tavallisesti päiväkodeissa lapset jaetaan 2-3 pienempään ryhmään, joissa on mukana vähintään yksi kasvattaja, riippuen työntekijöiden määrästä. Oman kokemuksen mukaan isommissa päiväkodeissa jo jaetut ryhmät jaetaan vielä näiden ryhmien sisällä 2-3 pienempään ryhmään. Esimerkiksi Tikkuvuoren päiväkodissa toimii 12 ryhmää, jotka jaetaan pienryhmätoiminnan ajaksi pienempiin ryhmiin. Nämä pienryhmät toimivat päivän aikana ja ne voivat olla luonteeltaan pysyviä tai vaihtuvia. Se, onko ryhmä pysyvä vai vaihtuva, on päiväkodin päätettävissä ja pienryhmiä voidaankin jakaa esimerkiksi iän, kaverisuhteiden tai muiden perusteiden mukaan. (Meirän vasu 2012, 8.) Oman kokemuksen mukaan pienryhmät ovat aika usein pysyviä. Pysyvät pienryhmät ovat siinä mielessä paremmat, että lapsi pystyy ryhmäytymään paremmin isoon

ryhmään pienryhmän kautta sekä lapselle pienryhmään kuuluminen on tärkeä osa identiteettiä (Mikkola & Nivalaine 2009, 34).

Pienryhmässä toimimisella on paljon etuja verrattuna isoon ryhmään, sanoo Koivunen (2009, 97). Hänen mukaansa pienryhmässä lapsi oppii intensiivisemmin asioita, häiriötekijöitä on paljon vähemmän, ryhmän hallittavuus on parempaa sekä kasvattaja pystyy reagoimaan paljon nopeammin lapsen tarpeisiin. Ehkä kaikista tärkein pienryhmän etu on kuitenkin Koivusen (2009, 97) mukaan kasvattajan parempi lapsituntemus, eli kasvattaja oppii pienryhmissä tuntemaan lapset hyvin ja pystyy näin tukemaan ja ymmärtämään lasta entistä paremmin. Kasvattajat pystyvät pienryhmätoiminnan ansiosta myös havainnoimaan lasta paremmin sekä dokumentoimaan pitkäjännitteisemmin (Meirän vasu 2012, 8). Tästä voidaan todeta, että pienryhmätoiminnan avulla asiakas- ja lapsilähtöisyys on siis paremmin toteutettavissa, koska kasvattaja pystyy ottamaan paremmin lasten eli asiakkaiden toiveet huomioon. Esimerkiksi toimintaa tai vaikka aikatauluja suunniteltaessa, voidaan hyvin kysyä lapsen mielipidettä asiaan ja ottaa lapset mukaan suunnitteluun.

Pienryhmätoimintaan liittyy Mikkolan ja Nivalaisen (2009, 34) mukaan kiinteästi omahoitajuus eli jokaisella lapsella ja pienryhmällä on omahoitaja. Omahoitajan tarkoituksena on heidän mukaansa vastata lapsen päivähoidon aloituksesta sekä toimia pienryhmän vetäjänä. Omahoitajan tehtävänä ohjata oman pienryhmänsä oppimisen prosessia sekä varmistaa, että jokainen lapsi saa yksilöllistä huomiota päivän aikana. Omahoitajuus auttaa lasta sopeutumaan paremmin ryhmään ja lapsi pystyy luottamaan siihen, että hänestä välitetään ja huolehditaan (Mikkola & Nivalainen 2009, 34.) Lapsen henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat tekee myös päiväkodin kasvattaja yhdessä lapsen ja vanhempien kanssa, joten tämän vuoksi pienryhmätoiminta on hyödyllinen toimintatapa ajatellen varhaiskasvatussuunnitelmien tekemistä.

Pienryhmätoiminnalla pyritään siis edistämään lapsen kasvua ja kehitystä paremmin kuin suuressa ryhmässä. Pienryhmätoiminnan avulla aikuiset pyrkivät luomaan luottamuksellisen suhteen lapseen ja näin ollen lapsi toivottavasti pystyy tuntemaan turvallisuutta ja sitä kautta pystyisi liittymään osaksi päiväkotia ja omaa ryhmäänsä. Lisäksi pienryhmätoiminnan tavoitteena on, että jokainen lapsi

huomioidaan yksilöllisesti ja havainnoinnin kautta kasvattaja pystyisi näkemään mahdolliset muutokset lapsen käyttäytymisessä. Pienryhmätoiminnan voidaan siis ajatella parhaimmillaan olevan käytöshäiriöitä ehkäisevää toimintaa. Pienryhmätoiminnassa pystytään myös toteuttamaan lapsilähtöisyyttä, josta kerron seuraavaksi enemmän, paremmin kuin isossa ryhmässä. Pienessä ryhmässä on enemmän mahdollisuuksia tehdä asioita lasten toiveiden mukaan.

3.2 Lapsilähtöisyys

Seuraavaksi avaan, mitä tarkoittaa lapsilähtöisyys ja mistä se on peräisin. Tätä käsitettä avaan siksi, koska tavoitteena oli tehdä Tikkuvuoren päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmasta lapsilähtöinen, joten siksi lukijan on hyvä tietää mitä tarkoittaa lapsilähtöisyys.

Hytösen (2008,21) mukaan pystyäksemme ymmärtämään lapsilähtöisyyttä ja sen perusteemoja, on meidän tunnettava Jean Jacques Rousseau (1712-1778) näkemys kasvatuksesta. Rousseau oli geneveläinen kirjailija ja filosofi, jonka tuotannossa käsitellään muun muassa yhteiskunnan eriarvoisuutta sekä yksilönvapautta (The historyguide 2012). Lisäksi Rousseau on käsitellyt paljon kasvatusta ja hänellä on ollut suurin merkitys jälkipolville (Lindfors, 2013). Rousseaut pidetään ensimmäisenä, joka edusti lapsikeskeistä pedagogiikkaa. Hänen lapsikeskeinen pedagogiikkansa syntyi 1700- luvun puolivälissä ja Rousseau käsittelee sitä pääteoksessaan ”Émilie eli kasvatuksesta”. Vaikka Rousseauin lapsikeskeinen pedagogiikka on syntynyt 1700-luvun puolivälissä, näkyi hänen kasvatustajattelunsa vaikutus vielä 1900-luvun alussa vahvasti ja näkyy vielä nykyäänkin. Rousseauin ajatus lapsuuden ainutkertaisuudesta ja lapsen yksilöllisyydestä vaikuttaa edelleen lapsilähtöisessä ajattelussa (Hytönen 2008, 21.), jossa lapsia ja lapsuutta pidetään ainutkertaisena asiana.

Rousseauin lapsikeskeinen pedagogiikka perustuu muutaman pääteeman ympärille, joita ovat itseohjautuvuus ja lapsen sisäinen kehitysjärjestelmä. Rousseauin lapsikeskeisen pedagogiikan mukaan lapsen itseohjautuvuus ja sisäinen kehitysjärjestelmä ovat sitä, että luonto ohjaa lapsen kehitystä heti lapsen syntymästä lähtien. Lapsissa on itsessään jo liikkeelle laittavia voimia, jotka

ohjaavat lapsen kehitystä oikeaan suuntaan eli lapset kehittyvät kuin itsestään. Heille ei tarvitse opettaa, milloin pitää kehittyä missäkin asiassa, vaan se on lapsissa jo luonnostaan. (Hytönen 2008, 22.)

Rousseauun pääteemoihin voidaan myös lukea käsitys lapsuuden ainutkertaisuudesta ja lapsen yksilöllisyydestä, koska ennen lapsuutta ei nähty erityisenä elämänvaiheena, vaan lapsi oli pieni aikuinen. Hytösen (2008, 21) kirjassa kerrotaan, että Rousseauun lapsikeskeisen pedagogiikan yksi tärkeimmistä arvoista on lapsuus itsessään. Rousseau onkin sanonut, että lapsuutta ei niin sanotusti pidä uhrata sellaisten asioiden vuoksi, joista lapsi ei ole luonnostaan kiinnostunut, eli lasta ei tule pakottaa tekemään sellaisia asioita, joista lapsi itse ei ole kiinnostunut. Tämä on hyvä peruste sille, miksi lapset tulisi ottaa mukaan myös varhaiskasvatussuunnitelmien tekoon mukaan, että saadaan lapsen näkemys mukaan ja, että toiminta olisi mahdollisimman lapsilähtöistä. Päiväkoti kuuluu kuitenkin monen lapsen lapsuuteen, joten päiväkodissa oleminen tulisi olla lapselle mielekästä. Lapselta tulisi myös poistaa kaikki tarpeettomat rajoitukset, koska lapsi ei Rousseauun mukaan ole paha syntyessään, joten lapsen ei esimerkiksi tarvitse pyytää anteeksi, koska lapsi ei osaa loukata. Lapsi on siis jo syntyessään hyvä, eikä tarkoita pahaa. Tätä voimme toki miettiä, onko se todellakin näin, että lapsi ei tarkoittaisi pahaa? Tämä on mielestäni melko vahva väite.

Tämä Rousseauun näkemys on siis pohjana tämän päivän lapsilähtöisyydelle. Rousseau oli ensimmäinen, joka alkoi nähdä lapsuuden omana erityisenä elämänvaiheena, ja korosti, että lapsuutta tulisi arvostaa ja kunnioittaa. Lisäksi hän näki, että jokainen lapsi on yksilö. Tämän päivän lapsilähtöisyys pohjaa myös hyvin vahvasti lapsuuden kunnioittamiseen, lapsuuden ainutkertaisuuteen sekä lapsen yksilöllisyyteen. Lapsen yksilöllisyyttä korostetaan myös kaikissa eri varhaiskasvatussuunnitelmien muodoissa. Voidaan siis nähdä, että Rousseauun lapsikeskeinen pedagogiikka vaikuttaa vielä nykyäänkin. Seuraavaksi kerron, mitä niin sanotusti tämän päivän lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan ja miten se ymmärretään.

Lapsilähtöisyys on lapsen hyväksymistä ja näkemistä itsenäisenä ja ainutlaatuisena ihmisenä (Brothreus, Hytönen & Krokfors 2002, 42) ja aikuisten tulisi aina ottaa kasvatuksessaan huomioon eri-ikäisten lasten tarpeet (Huotari &

Hurtig 2008, 162). Lapsikeskeisyydessä täytyy myös muistaa se, mitä lapsi jo tällä hetkellä on eikä vain sitä mikä lapsesta joskus tulevaisuudessa saattaa tulla. Lapsen persoonaa täytyy siis kunnioittaa, eikä yrittää muokata lapsesta jotain, mitä hän ei ole. Lasta ei tarvitse yrittää sovittaa mihinkään muottiin, vaan annetaan lapsen olla oma itsensä ja kehittyä omaan tahtiin. (Brotherus, Hytönen & Krokfors 2002, 42.)

Lapsilähtöisyydestä voidaan Huotar ja Hurtigin (2008, 162–163) mukaan käyttää myös termiä lapsikeskeisyys. He ajattelevat, että lapsilähtöisyys on myös lapsikeskeisyyttä ja sen periaatteen mukaan tulisi aina työskennellä. Huotari ja Hurtig (2008, 162) sanovatkin, että kaikkien varhaiskasvatuksen parissa työskentelevien tulisi ottaa lapsikeskeisyys tai lapsilähtöisyys työnsä tavoitteeksi, koska tarkoituksena on suojella ja tukea lapsia.

Lasta kasvatettaessa lapsilähtöisyyden perusteella olisi hyvä muistaa, että ei ole aikuisten tehtävä rakentaa lapselle erilaisia tehtäviä tai oppimiskokemuksia, vaan pyritään siihen, että lapsi saa itse rakentaa omia kokemuksia (Hujala, Puorila, Parrila & Nivala 2007, 55.) Voimme kuitenkin tukea lapsia näiden kokemusten hankkimisessa. Aikuisten tulisi Hujalan ym. (2007, 56) mukaan havainnoida lasta sekä kuunnella, mitä lapsella on sanottavaa ja tutustua lapsen elämään kokonaisuudessaan. Tätä havainnoimista ja lapsen elämään tutustumista mahdollistaa pienryhmätoiminta, jonka tavoitteena on havainnoida lasta sekä tutustua lapsen elämään (Koivunen 2009, 97). Päiväkodissa lapsen elämään tutustuminen on erityisen tärkeää, mutta se on muistettava myös kotiloissa. Hujala ym. (2007, 56) myös muistuttavat, että kun opetellaan lapsilähtöisyyden pedagogiikkaa, on pyrittävä ymmärtämään, että lapsen oppiminen on jatkuva prosessi. Lapsen oppiminen tapahtuu arjen jokapäiväisissä toimissa ja lapsi oppii silloin, kun jokin asia häntä itseään kiinnostaa. Lapsilähtöisyydessä on siis annettava lapsen itse oppia ja tutkia.

Vaikka lapsilähtöisyys on tärkeää ja kasvatuksen tulisi lähteä lapsen tarpeista ja kiinnostuksen kohteista muistuttavat Jantunen ja Rönnerberg (1996, 13), että emme aikuisina voi kuitenkaan jäädä lapsen halujen ja päähänpistojen varaan. Lapselle on asetettava aina rajat, koska niitä lapsi tarvitsee tunteakseen turvallisuutta. Jantunen ja Rönnerberg (199, 13) kertovat, että syvempi lapsilähtöisyys on sitä, että

kunnioitetaan lapsen niin sanottua hitautta, eli annetaan lapselle aikaa kehittyä omaan tahtiin ja kehittää niitä kykyjä, jotka lapsi tuntee mieluisiksi. Tämä selvästi juontaa juurensa Rousseau'n lapsikeskeisestä pedagogiikasta, jossa hän sanoo melkein samalla tavalla, että lapsi kehittyy omaan tahtiinsa ja, että lapselle ei tarvitse opettaa taitoja ja kykyjä. Lapsella on sisäinen kehitysjärjestelmä, joka ohjaa lapsen kehitystä.

Lapsilähtöisyys on kiteytettynä siis sitä, että otetaan lapsi kokonaisena ihmisenä huomioon ja kunnioitetaan lapsen omia mielipiteitä sekä kiinnostuksen kohteita. Aikuisina meidän tulee kuitenkin muistaa myös lasten kanssa työskenneltäessä, että joitakin asioita lapsi ei yksinkertaisesti voi päättää ja laki ohjaa myös vahvasti lapsilähtöisyyden toteuttamista, eli toteutetaan lapsilähtöisyyttä turvallisissa ja sallituissa rajoissa. Seuraavassa luvussa käsittelen termiä asiakaslähtöisyys, jossa pohdin sitä, mitä oikeastaan on asiakaslähtöisyys ja mitä tulee ottaa huomioon silloin, kun lapsi on asiakkaana. Miten lapsi asiakkaana eroaa aikuisesta asiakkaasta?

3.3 Asiakaslähtöisyys

Asiakaslähtöisyys on myös osa opinnäytetyötäni, koska olen pyrkinyt tekemään Tikkuvuoren varhaiskasvatussuunnitelmasta asiakaslähtöisen haastattelemalla päiväkodin asiakkaita eli lapsia ja rinnakkaisasiakkaita eli päiväkotilasten vanhempia. Tämän vuoksi on tärkeää kertoa asiakaslähtöisyydestä, että myös lukija tietää, mitä asiakaslähtöisyydellä tarkoitetaan.

Virtasen, Suoheimon, Lamminmäen, Ahosen ja Suokkaan (2011, 15) mukaan asiakkuus ja asiakaslähtöisyys eivät ole olleet aina aivan yksiselitteiset. Asiakkaista tai palvelunkäyttäjistä on puhuttu monilla eri termeillä. Palvelunkäyttäjä on heidän mukaansa saattanut olla asiakas, palvelunkäyttäjä, kuluttaja, osallinen tai vaikka sidosryhmään kuuluva. Nykyäänkään ei ole aivan selvää mitä tarkoitetaan asiakkaalla, asiakkuudella ja asiakaslähtöisyydellä. Monesti puhutaan asiakaslähtöisyydestä, mutta melkein kaikki tarkoittavat sillä eri asiaa. Asiakkaasta ajatellaan myös usein, että hän on aikuinen, mutta sosiaali- ja terveysalan asiakkaina voi olla myös lapsi.

Asiakkuus- ajattelu sosiaali- ja terveysalalla on usein jotakin erityistä. Erityistä sosiaali- ja terveysalan asiakkuudessa on se, että usein tällä alalla asiakkaan kohtaamisen ja asiakkuuteen liittyy jokin ongelma, terveydellinen tai sosiaalinen. Asiakkuutta voidaan määritellä kolmesta eri näkökulmasta: oikeudellinen-, kuluttaja- ja hallinnollinen näkökulma. Oikeudellisen näkökulman mukaan asiakkaalla on oikeuksia ja asiakasta suojaa lait, kuten laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992), joka oli ensimmäinen nykäys kohti asiakaslähtöistä toimintaa. Kuluttaja näkökulmasta katsottuna asiakas-ajattelu tarkoittaa sitä, että asiakkaalla tulee olla oikeus sanoa mielipiteensä palvelun tai tuotteen kohdalla ja hallinnon näkökulmasta katsottuna se tarkoittaa sitä, miten asiakkuus määritellään ja miten organisaatiota johdetaan, annetaanko asiakkaalle ja hänen mielipiteelleen arvoa vai johdetaanko hallintoa ilman asiakkaiden mielipidettä. (Virtanen ym. 2011, 16–18.) Nämä näkökulmat antavat pohjan sille, mitä asiakaslähtöisyys tarkoittaa sosiaali- ja terveysalalla.

Asiakaslähtöisyys on sosiaali- ja terveysalan arvoperusta, jonka mukaan asiakas kohdataan yksilönä, riippumatta asiakkaan taustasta tai sen hetkisestä elämäntilanteesta (Virtanen ym. 2011, 18). Tämä perustuu siis kaikkiin näkökulmiin: oikeudelliseen, hallinnolliseen-, ja kuluttajanäkökulmaan. Jokaisella asiakkaalla on myös omat mielipiteensä, arvonsa sekä tapansa. Työntekijöiden tulisi ajatella, että heidän asiakkaansa, ovat he lapsia tai aikuisia, ovat ainutkertaisen yksilöllisiä, mutta lisäksi myös oman elämänsä asiantuntijoita, joilla on siis ainutkertainen tieto omasta elämästään. Asiakkaan tulisi saada olla mukana kaikissa päätöksissä ja tuntea olevansa yhdenvertainen työntekijän kanssa. Yhdenvertaisuus on yksi asiakaslähtöisyyden perusta, sanovat Nouko-Juvonen, Ruotsalainen sekä Kiikkala (2000, 116–117.) Lapsilähtöisyydessä tätä voi olla vaikea toteuttaa, koska lapsi ei voi aina olla kaikissa päätöksissä mukana tai ainakaan täysivaltaisena päättäjänä eli lapsi ei voi päättää asioita, joita ohjaavat lait, mutta lasten mielipidettä voidaan aina kysyä. Varhaiskasvatussuunnitelmien osalta taas olisi suotavaa, että lapset ja heidän vanhempansa olisivat mukana sitä tehtäessä, koska lapsillehan varhaiskasvatussuunnitelmat ovat tehty. Asiakaslähtöisyydessä ihminen tulisi siis myös nähdä, ei vain yksilönä, vaan myös ihmisenä, jolla on omaisia, läheisiä ja ystäviä. Lapsilähtöisyydessä yleensä lapsi nähdään yksilönä, mutta

lapsilähtöisyydessä korostuu vahvasti myös omaisten eli tässä tapauksessa usein vanhempien rooli. Lapsi on kuitenkin lapsi eli hän ei ole oikeudellisessa vastuussa tai oikeustoimikelpoinen, joten aikuisen rooli on suuri lapsilähtöisyydessä, koska lapsen huoltajalla on oikeudellinen vastuu.

Kun lapsi on asiakkaana, on tärkeää noudattaa tietenkin asiakaslähtöisyyden periaatteita, mutta lapsi asiakkaana on kuitenkin erityinen tilanne. Kun lapsi on asiakkaana Huotari ja Hurtig (2008, 162–163) kertovat, että silloin tulee ensisijaisesti kuulla lasta ja hänen mielipiteitään. Heidän mielestään on myös tärkeää ottaa huomioon lapsen yksilölliset tarpeet sekä asettaa nämä lapsen, sekä vanhemman, tarpeet työn keskipisteeksi. Tässäkin asiassa tulee kuitenkin edetä lain mukaan, eli työntekijä ei voi sokeasti noudattaa lapsen tai vanhemman tahtoa, jos ne ovat ristiriidassa lain kanssa. Asiakas- ja lapsilähtöisyydessä tulee siis kuitenkin muistaa, että pyritään kuuntelemaan aidosti asiakasta, mutta kuitenkin unohtamatta lakia.

Virtasen ym. mukaan (2011, 18) asiakaslähtöisen toiminnan tulisi alkaa asiakkaan esittämistä ja pyytämistä asioista ja työntekijän tulisi pyrkiä siihen, että toiminta asiakkaan kanssa on mahdollisimman vastavuoroista. Heidän mukaansa asiakaslähtöisyydessä palvelut tulisi siis pyrkiä järjestämään ennemmin asiakkaan tarpeista lähtien, eikä organisaation tarpeista. Tämä tarkoittaa lapsilähtöisyydessä aivan samaa asiaa, eli lapsen ollessa asiakkaana, tulisi työntekijän pyrkiä kysymään lapsen mielipidettä asiassa. Tämä on kuitenkin sen vuoksi hankalaa, koska kuten sanottu, lapsi ei ole täysivaltainen toimija lain edessä, joten lapsen mielipidettä voidaan kyllä kysyä, mutta on eri asia voidaanko sitä toteuttaa. Lapsilähtöisyyttä voi ja pitää kuitenkin toteuttaa siinä määrin kun se on mahdollista. Esimerkiksi päiväkodissa lapsi on ensisijainen asiakas, joten päiväkodissa lapsen mielipide voidaan ottaa huomioon ja siellä pystytään toteuttamaan lapsille mieluista toimintaa.

Asiakaslähtöisyydessä työntekijän tulee kunnioittaa asiakkaan mielipidettä ja toiveita sekä työntekijän tulisi pyrkiä asettumaan osaksi asiakkaan asemaa ja näkemään asia hänen silmin. (Nouko-Juvonen ym. 2000, 119). Lisäksi Valvio (2010, 73) sanoo, että kaikista tärkein asiakaslähtöisyyden perusta on kuunnella aidosti asiakasta ja tämä koskee kaikkia, niin johtoporrasta kuin työntekijöitä.

Asiakaslähtöisyyden toinen perusta on se, että työntekijä pystyy osoittamaan asiakkaalle sen, että hän on vain asiakasta varten tilanteessa ja pyrkii yhteistyössä asiakkaan kanssa löytämään parhaan mahdollisen ratkaisun (Nouko-Juvonen ym. 2000, 119). Korkman ja Arantola (2009, 25) sanovat kirjassaan, että asiakaslähtöisyydessä asiakasta tulisi siis aktiivisesti osallistaa ja työntekijän sekä asiakkaan tulisi pyrkiä toimimaan yhteistyössä, tasavertaisina keskenään. On myös tärkeää, että työntekijä osoittaa aitoa kiinnostusta asiakasta kohtaan ja näkee asiakkaan kokonaisena ihmisenä, eikä vain esimerkiksi asiakkaan sairautta tai vammaa. (Nouko-Juvonen ym. 2000, 119).

Hyvä asiakaslähtöinen toiminta on Nouko-Juvonen ym. (2000, 119) mukaan sitä, että työntekijä oikeasti menee asiakkaiden lähelle, jalkautuu tapaamaan asiakkaita ja on aidosti kiinnostunut ja avoin toiminnassaan. Todellisuudessa hyvässä asiakaslähtöisessä toiminnassa työntekijä selvittää asiakkaan taustat eikä tee mitään oletuksia. Työntekijän tulee asiakaslähtöisenä toimijana olla siis avoin, ammattitaitoinen ja ennakkoluuloton. Tämä ei kaikilta osin toteudu oikeasti, koska työntekijöillä on aina paljon tehtävää ja heidän aikataulunsa ei anna periksi tutustua asiakkaan taustoihin. Lisäksi oletuksien tekeminen eli kategorisointi ja ennakkoluulottomuus taitavat olla jokaisen ihmisen ”ongelma”. Jokisen, Juhilan & Suomisen (2012, 18) mukaan kategorisointi on kuitenkin normaali osa ihmisten kanssakäymistä ja ilman kategorisointia meidän olisi mahdoton ymmärtää toisiamme erilaisissa tilanteissa. He sanovat myös, että koska elämässämme on paljon niin sanottua sotkua, yritämme kategorisoinnin avulla selvittää ja poistaa tätä sotkua.

4 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAPROSESSI

4.1 Prosessin eteneminen

Opinnäytetyöprosessini alkoi keväällä 2013, jolloin lähdin itse kyselemään päiväkodeilta, olisiko heillä antaa opinnäytetyön aihetta. Aiheita kyselin Seinäjoen alueelta sekä lähikunnista. Aiheita tulikin melko monta, mutta Tikkuvuoren päiväkodista tarjottiin mahdollisuutta tehdä varhaiskasvatussuunnitelma. Mielestäni varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen opinnäytetyönä kuulosti mielenkiintoiselta ja hyödylliseltä, joten päätin tarttua aiheeseen. Prosessi jatkui päiväkodinjohtajan, Pauliina Suvisalmen tapaamisella, jolloin keskustelimme aiheesta. Keskustelimme millainen varhaiskasvatussuunnitelma ylipäätään on, mitä ohjeita Seinäjoen kaupungilla siihen on ja millaista näkökulmaa siihen halutaan. Samalla kerralla syntyi idea, että ottaisimme lapset ja vanhemmat mukaan varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä henkilökunnan vielä yksilöinä mukaan. Henkilökunta mietti jo työpaikallaan varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä eli mitä he haluavat työyhteisönä varhaiskasvatussuunnitelmaan. Henkilökunta on pitänyt kokouksia varhaiskasvatussuunnitelman tiimoilta, joissa kirjanneet niitä asioita ylös, mitä he haluavat varhaiskasvatussuunnitelmaan. He ovat miettineet näitä varhaiskasvatussuunnitelman sisältöjä varhaiskasvatuskirjeiden pohjalta. Halusin siis antaa henkilökunnalle vielä mahdollisuuden vastata yksilöinä, että kaikkien mielipiteet tulevat varmasti kuulluksi. Varhaiskasvatussuunnitelma on kuitenkin henkilökunnan yhteinen työta ohjaava asiakirja, joten kaikkien täytyy saada sanoa omat mielipiteensä ja näkemyksensä asiaan.

Kun aihe ja näkökulma oli päätetty aloin miettiä opinnäytetyöni teoriapohjaa, joka sai lopullisen muotonsa vasta keväällä 2014. Syksyllä 2013 aloin tehdä vanhempien ja henkilökunnan kyselylomakkeita, joita sain moneen kertaan muokata, että ne tuottaisivat yksiselitteisiä, selkeitä ja olennaisia vastauksia. Samalla tein myös haastattelupohjaa lapsille, koska heitä päädyin haastattelemaan. Kyselylomakkeet sain laitettua vanhemmille ja henkilökunnalle menemään marraskuussa 2013 ja heti parin kuukauden päästä eli joulukuussa

sain tehtyä lasten haastattelut. Aineiston kerääminen oli melko helppo prosessi ja sujui niin kuin pitikin. Vanhempien kyselylomakkeista palautui odotettu määrä, eli noin puolet. Henkilökunnalta ja lapsilta sain myös hyvin vastauksia.

Saatuani aineiston kerättyä, alkoi sen analysointi, joka olikin ehkä suurin työ koko opinnäytetyöprosessissa. Sain aineiston analysoitua keväällä 2014, jolloin myös aloin kirjoittaa koko työtä. Opinnäytetyöni aineisto koostui siis vanhempien, henkilökunnan ja lasten vastauksista.

Kun olin analysoinut tulokset, kirjoitin ne opinnäytetyöhöni sekä varhaiskasvatussuunnitelmaan. Vanhempien ja lasten vastaukset päädyin kirjoittamaan Tikkuvuoren päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan omana osionaan, että heidän vastauksensa olisivat varmasti omanaan ja eivät sekoittuisi henkilökunnan vastausten kanssa. Vanhemmille ja lapsille on siis oma lukunsa varhaiskasvatussuunnitelmassa, jossa on heidän analysoidut vastauksensa. Henkilökunnan vastaukset laitoin samaan, kuin missä ovat heidän päiväkodillaan miettimänsä asiat varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lisään henkilökunnan vastauksia sinne niiltä osin, kuin ne poikkeavat heidän aiemmin miettimistään asioista. Eli henkilökunta on miettinyt varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä pienissä ryhmissä jo päiväkodilla ja he ovat pitäneet kokouksia varhaiskasvatussuunnitelman sisällön tiimoilta. Teen siis vain lisäyksiä heidän mietintöihinsä, siltä osin mitä ei ole jo kirjattu.

4.2 Lasten haastattelut

Opinnäytetyöhöni haastattelin Tikkuvuoren lapsia. Haastatteluiden tarkoituksena oli saada lasten mielipide varhaiskasvatussuunnitelmaan, eli halusin tehdä varhaiskasvatussuunnitelmasta lapsilähtöisen. Lisäksi Kuulan mukaan (2011, 147) lapsia ei tulisi rajata pois tutkimuksen piiristä, vaan heillä on myös oikeus osallistua tutkimuksiin ja tulla kuulluksi omilla ehdoillaan.

Haastateltavia lapsia oli kolmesta eri ryhmästä, jokaisesta viisi. Lapset saivat itse päättää, osallistuvatko haastatteluuni. Näiden kolmen ryhmän kasvattajat olivat kysyneet aiemmin lapsilta, kuka haluaa osallistua haastatteluun, joten

haastateltava olivat itse lupautuneet haastateltaviksi ja heidän vanhemmiltaan oli myös lupa osallistua haastatteluun (Liite 1), koska Kuulan (2011, 147) mukaan lasten osallistuessa tutkimukseen, tarvitaan lupa huoltajalta tai muulta lailliselta edustajalta. Lopullisen päätöksen tekee hänen mukaansa kuitenkin lapsi itse. Lapsista kukaan ei kieltäytynyt haastattelusta, mutta yhdeltä lapselta en saanut ajoissa lupalomaketta, joten häntä en voinut haastatella eli vastaajien määräksi jäi 14. Lapset olivat iältään 5-6 -vuotiaita. Tämän ikäiset lapset valitsin siksi, koska he ymmärtävät kysymykset ja osaavat niihin vastata. Laadullisessa tutkimuksessa on Eskolan ja Suorannan (2003, 66) mukaan kerättävä järkevä aineisto. Järkevällä aineistolla he tarkoittavat sitä, että haastateltavilla tulisi olla sillä hetkellä suhteellisen samanlainen kokemusmaailma sekä tutkittavien tulisi olla kiinnostuneita tutkimuksesta.

Lisäksi rajasin lasten määrän näin pieneen, koska lapsia on koko päiväkodissa noin 180, joten en olisi ehtinyt haastatella läheskään kaikkia. Alasuutari (2011, 38–39) kertoo kirjassaan, että laadullisessa tutkimuksessa ei ole järkevää keskittyä haastateltavien määrään, vaan enneminkin laatuun. Laadullisessa tutkimuksessa ei keskitytä tilastoihin tai taulukoihin, vaan pyritään enneminkin ymmärtämään ilmiöitä (Hesse-Biber & Leavy, 2004,1). Alasuutarin (2011, 38-39) mukaansa laadullisessa tutkimuksessa ei siis ole tarkoituksenmukaista, että valitaan suuri joukko haastateltavia, vaan että valitaan joukko vastaajia, joiden avulla pystytään tarkastelemaan haluttua asiaa. Valittu ikäryhmä ja 15 lasta tuntuivat sopivalta otokselta laadulliseen tutkimukseen. Haastatteluissa kysyin lasten mielipiteitä liittyen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Haastatteluprosessin aloitin siitä, että suunnittelin lasten kysymykset varhaiskasvatussuunnitelman ja varhaiskasvatuskirjeiden pohjalta. Haastattelun rungoksi olin tehnyt itselleni haastattelulomakkeen (Liite 2). Varhaiskasvatuskirjeet ovat siis työväline ja ohje, jonka avulla päiväkotitekee varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnittelin myös sen, miten lapsia haastattelen. Päädyin siihen, että haastattelen lapsia juttelemalla heidän kanssaan ja siinä lomassa haastattelen heitä. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään teemahaastatteluja, johon nämä lastenkin haastattelut lukeutuvat. Teemahaastattelut ovat Eskolan ja Vastamäen (2001, 24) mukaan haastatteluja,

joiden tavoitteena on saada tietää jokin asia. Teemahaastattelua voidaan siis pitää eräänlaisena keskusteluna, joka lähtee tutkijasta ja tämän halusta saada vuorovaikutuksen kautta vastaus häntä kiinnostavaan asiaan. Lasten haastattelemiseen päädyin siksi, koska lapsia oli niin vähän, että ehdin hyvin tehdä jokaiselle lapselle yksilöhaastattelun. Haastattelukysymykset pyrin tekemään lapsille sopiviksi, mutta kuitenkin sellaisiksi, että saisin sopivaa aineistoa opinnäytetyöhöni.

Lasten kanssa tehtäessä tutkimusta, ensimmäinen askel on kysyä kirjallinen suostumus lapsen vanhemmilta (Ruoppila, Hujala, Karila, Kinon, Niiranen & Ojala 1999, 32). Joten saatua valmiiksi kyselylomakkeet, sovin haastatteluajankohdat ja luvan kysymiset vanhemmilta. Ruoppilan ym. (1999, 32) mukaan lupalomakkeesta tulee käydä ilmi lyhyesti, mitkä ovat tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät. Lisäksi olisi hyvä kuvata miten tietoja käsitellään ja raportoidaan sekä kuinka tutkija aikoo säilyttää lasten ja vanhempien anonymiteetin. Lisäksi Ruoppila ym. (1999, 32) mainitsee, että kirjallinen lupa olisi aina hyvä joko postittaa suoraan tutkijalle tai laittaa se tutkijalle tulemaan päiväkodin välityksellä.

Lasten haastatteluja varten tein vanhemmille lupalomakkeen, jossa pyydettiin vanhempien suostumus lapsen osallistumisesta haastatteluun (Liite 1). Lomakkeista käy ilmi missä, koska ja miksi haastattelen lapsia, haastatteluiden anonymiteetti sekä tutkimusmenetelmä. Lomakkeet jaettiin niihin ryhmiin, joissa suorittaisinkin haastattelut. Päiväkodin johtaja ohjeisti henkilökuntaa haastattelusta ja henkilökunta kysyi lapsilta itseltään ketkä haluaisivat osallistua haastatteluun. Haastatteluun osallistuvien lasten vanhemmille annettiin lupalomake täytettäväksi. Lupalomakkeet annettiin noin kaksi viikkoa ennen haastatteluja vanhemmille.

Kysyin lapsilta kuusi kysymystä, jotka koskivat varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä. Ensimmäinen kysymys oli, mikä päiväkodissa on kivaa? toinen: mitä haluaisitte tehdä päiväkodissa? kolmas: mitä haluaisitte oppia päiväkodissa? neljäs: mistä et pidä päiväkodissa? viides: millainen on kiva hoitaja ja kuudes: millainen on hyvä päivä Tikkuvuoren päiväkodissa?

Lasten haastattelut aloitin kertomalla lapselle, että olen tekemässä koulutehtävää, johon minun täytyisi haastatella heitä. Seuraavaksi kerroin, että minulla on kuusi

kysymystä ja näytin kyselylomaketta. Lapsi haastattellessa on Kuulan mukaan tärkeää, että jos lapsi osaa lukea, hänelle näytetään jokin yksinkertainen kirjallinen tiedote tutkimuksesta, suullisen informaation lisäksi. Jos lapsi ei osaa lukea, voidaan Kuulan mukaan tutkimuksesta kertoa suullisen informaation lisäksi esimerkiksi kuvin ja kertomuksin (Kuula 2011, 151). Kysyin lapsilta kysymyksiä juttelun lomassa, eli kyselin lapsilta paljon muutakin kuin vaan kysymyksiä luodakseni turvallista, keskustelevaa ja avointa ilmapiiriä. Turvallista ja avointa ilmapiiriä pyrin luomaan sen vuoksi, koska olen vieras haastattelija tutussa ympäristössä, joten tämä on tärkeää haastatteluiden onnistumisen kannalta (Ruoppila ym. 1999, 204). Ruoppilan ym. (1999, 204) mukaan on tärkeää, että jos ei ennakoon ole tutustunut lapsiin, täytyy varata aikaa ennen haastatteluja tutustuakseen lapseen. Tämän vuoksi juttelin lasten kanssa ennen haastattelua ja haastatteluiden lomassa.

Vastaukset kirjoitin ylös, koska lasten vastaukset olivat suhteellisen lyhyitä ja he miettivät vastauksia melko kauan, joten minulla oli aikaa kirjata vastaukseni ylös. Mietin aluksi, miten tämän kirjausosuuden hoidan, mutta päädyin kirjoittamaan vastaukset, koska videokamera olisi saattanut jännittää sekä viedä lasten huomion haastattelutilanteesta. Äänittäminen olisi myös voinut olla lapsilla liian jännittävää. Vastausten kirjoittaminen toimi hyvin ja sain lasten vastaukset kirjattua sanasta sanaan. Sain siis litteroitua aineistoa 14 sivua, eli jokaisesta haastattelusta tuli yksi sivu aineistoa.

Vastaajista yhdeksän oli tyttöjä ja neljä oli poikia. Tyttöjä oli siitä syystä enemmän, että heitä oli lupautunut enemmän haastateltaviksi kuin poikia. Lapset vastasivat pääsääntöisesti hyvin kysymyksiin. Muutamalla lapsella jäi vastaamatta kahteen kysymykseen. Usein, kun lapset jättivät vastaamatta, he sanoivat vastaukseksi, en tiedä. Tällöin sanoin, että se ei haittaa jos ei tiedä ja saat miettiä vähän aikaa. Jos lapsi ei kuitenkaan hetken päästä tiennyt mitä vastata, sanoin silloinkin, että se ei haittaa jos ei tiedä. En halunnut johdatella lapsia, joten sen vuoksi vastauksia jäi saamatta muutama kysymykseen.

4.3 Vanhempien kyselyt

Opinnäytetyöhöni halusin ottaa mukaan myös vanhemmat, koska heidänkin mielipidettään tulee kuulla. Perheitä Tikkuvuoren päiväkodissa on tällä hetkellä noin 170, mukaan lukien avoimen päiväkodin perheet, joten minun täytyi miettiä, mikä olisi paras keino saada heidän äänensä mukaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Päädyin siihen tulokseen, että teen vanhemmille kyselylomakkeet (Liite 3), jotka heille jaetaan päiväkodin välityksellä. Tämä siis siksi, että perheitä on päiväkodissa niin paljon, joten haastatteluilla ei olisi saatu kaikkien vanhempien mielipidettä mukaan. Kyselylomakkeiden kautta taas jokainen vanhempi kuitenkin sai mahdollisuuden vastata ja vaikuttaa. Kyselyn tavoitteena on Tuomen ja Sarajärven (2009,74) mukaan saada vastaus jokaiseen kyselylomakkeen kysymykseen ja vielä tietyssä järjestyksessä. Kyselyssä ei voi kysyä mitä tahansa asiaa Tuomen ja Sarajärven (2009, 75) mukaan, vaan siinä tulee kysyä sellaisia kysymyksiä, jotka ovat oleellisia tutkimuksen kannalta. Heidän mukaansa siis jokaiselle kysymykselle täytyy löytyä perustelu, joko tutkimuksesta tai sen viitekehiksestä.

Lomakkeissa kysyn 11 kysymystä: 1. Mitä pidät lasten kasvatuksessa tärkeänä? 2. Miten haluat lastasi kasvatettavan päiväkodissa? 3. Millaisia arvoja pidät tärkeänä lasten kasvatuksessa? 4. Miten haluat tulla kohdatuksi päiväkodissa vanhempana? 5. Mitä odotat päiväkodin ja vanhempien väliseltä yhteistyöltä? 6. Millaista kanssakäymistä toivot päiväkodin kanssa? 7. Mitä haluaisit lasten kanssa tehtävän päiväkodissa? 8. Jos lapsesi tarvitsee erityistä tukea, niin millaista ja mitä toivot erityiseltä tuelta? 9. Miten uskot erityisen tuen vaikuttavan ryhmään? 10. Vapaa sana. 11. Millainen on hyvä päivä Tikkuvuoren päiväkodissa?

Kyselylomakkeet tein varhaiskasvatuskirjeiden pohjalta, kuten lasten kysymykset. Nämä varhaiskasvatuskirjeet ovat siis ohje ja pohja varhaiskasvatussuunnitelman teossa. Kysymysten osalta päädyin siihen, että teen kysymyksistä avoimia, koska en millään osannut ennustaa, mitä vanhemmat tulisivat vastaamaan, joten monivalintakysymykset olivat poissuljettu vaihtoehto.

Kyselyt päädyin tekemään paperille, koska vanhemmilla ei välttämättä ole Internetiä tai tietokonetta käytössä ja lisäksi oman kokemukseni mukaan

vastaaminen nettipohjaisiin kyselyihin on heikkoa. Tein siis kyselyt paperisina lomakkeina ja ne jaettiin kaikille Tikkuvuoren perheille. Halusin ottaa mukaan myös avoimen varhaiskasvatustoiminnan, mutta kyselylomakkeita ei saatu jaettua avoimen varhaiskasvatustoiminnan perheille. Perheet käyvät harvoin avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa, ehkä muutaman kerran viikossa. Tästä syystä siis kyselylomakkeiden jakaminen ei onnistunut heille. He jäivät siis valitettavasti kyselyn ulkopuolelle. Jaoimme kyselyn päiväkodin lasten vanhemmille eli 120 perheelle.

Kyselylomakkeet sai palauttaa oman lapsen ryhmään, suljetussa kirjekuoressa. Kun laitoimme kyselyt menemään lasten vanhemmille, ne olivat siis Seinäjoen kaupungin kirjekuoren sisällä, jotta vanhemmat saivat palauttaa ne suljetussa kirjekuoressa. Tähän tapaan päädyin siksi, että vanhemmat saivat palauttaa kyselylomakkeet omaan tahtiinsa ja se oli heidän kannaltaan helppoa, kun sai jättää lapsen omaan ryhmään. Vastaukset pysyivät siis hoitajilta sekä Tikkuvuoren johtajalta salassa ja nimettöminä, koska vanhemmat palauttivat kyselyt suljetussa kirjekuoressa. Vastausaikaa vanhemmat saivat kaksi viikkoa. Kaksi viikkoa tuntui sopivalta ajalta vastata, koska siinä ehti miettiä kysymyksiä, mutta siinä ajassa ei kuitenkaan niin helposti unohtaisi kysymyslomaketta jonnekin nurkkaan. Vastauksia sain vanhemmilta siis 120 lomakkeesta 50 eli vastaamisprosentti oli 41,6 %. Osasin odottaa vastausten jäävän suurin piirtein puoleen tuosta 120:stä.

4.4 Henkilökunnan kyselyt

Henkilökunnan halusin ottaa myös mukaan varhaiskasvatussuunnitelman tekoon. He suunnittelevat yhdessä varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä työpaikallaan pienissä ryhmissä, mutta halusin, että he saavat osallistua myös yksilötasolla. Näin jokainen työntekijä saa varmasti sanoa oman mielipiteensä. Tikkuvuoren päiväkodissa on 37 kasvattajaa, joten minun täytyi miettiä jälleen, että mikä olisi paras vaihtoehto, jolla saadaan henkilökunnan mielipide varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Henkilökunnalle päädyin myös tekemään kyselylomakkeen (Liite 4), koska se oli paras keino tavoittaa heidät. Haastatteluja en olisi pystynyt tekemään, koska

henkilökuntaa on paljon ja en olisi saanut sovitettua aikatauluja niin, että olisin pystynyt haastattelemaan kaikki. Ryhmähaastatteluakaan en halunnut pitää, koska henkilökunta suunnittelee jo työpaikalla varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä pienissä ryhmissä, joka osaltaan vaikuttaa varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön. Henkilökunnan vastaukset eivät tule näkymään ihan niin yksilötasoisesti kuin esimerkiksi vanhempien ja he saattavat vastata kyselyyn samoja asioita kuin jo noissa edellä mainitsemissani pienissä ryhmissä, joissa he työpaikalla miettivät varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kyselylomakkeen tein vanhempien kyselylomakkeen pohjalta, mutta muokkasin sitä enemmän henkilökunnalle sopivaksi. Henkilökunnan kyselyissä pystyin käyttämään enemmän ammattitermistöä, koska heidän ainakin tulisi tietää mitä tarkoitetaan esimerkiksi kasvatuskumppanuudella. Henkilökunnankin kyselyt tein varhaiskasvatuskirjeiden pohjalta, kuten lasten haastattelut ja vanhempien kyselylomakkeet.

Kyselylomakkeissa kysyin henkilökunnalta kymmenen kysymystä: 1. Mitä pidät tärkeänä päiväkotilasten kasvatuksessa? 2. Miten toivot vanhempien osallistuvan päiväkodin toimintaan/arkeen? 3. Millaista kasvatuskumppanuutta toivot vanhempien kanssa? 4. Miten kasvatuskumppanuus näkyy ja toteutuu työssäsi? 5. Millainen toiminta olisi mielestäsi tärkeää ja hyödyllistä lapsille? 6. Miten edistät omassa työssäsi lapselle ominaisia tapoja toimia? 7. Millaista erityistä tukea päiväkodissa tulisi mielestäsi antaa? 8. Miten uskot erityistä tukea tarvitsevan lapsen vaikuttavan muihin ryhmän lapsiin? 9. Vapaa sana. 10. Millainen on hyvä päivä Tikkuvuoren päiväkodissa?

Henkilökunta sai myös omat kyselylomakkeensa Seinäjoen kaupungin kirjekuoressa, jonka he saivat palauttaa suljettuna päiväkodin johtajalle. Vastausaikaa henkilökunta sai myös kaksi viikkoa, kuten päiväkotilasten vanhemmat. Henkilökunnan kyselylomakkeessa oli myös ohjeistus miten kyselylomake tulee palauttaa sekä esittelyosuus, jossa kerroin miksi tällaista kyselyä teen, missä julkaistaan, kuinka salassapito toteutetaan sekä anonymiteetin toteutuminen. Kyselylomakkeet palautuivat kaikki suljetussa kirjekuoressa, joten vastaajien anonymiteetti säilyi. Vastauksia sain 37:stä takaisin 31 kappaletta, joten kaikki kasvattajat eivät jostain syystä vastanneet kyselyyn.

4.5 Tulosten analysointi

Vanhempien, henkilökunnan ja lasten tuottamaa aineistoa analysoin sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysin avulla voidaan analysoida erilaisia dokumentteja, kuten haastatteluita, kyselylomakkeita tai vaikka raportteja. Sisällönanalyysin tarkoituksena on saada näistä dokumenteista tiivistetty ja yleiseen muotoon saatettu kuvaus tutkittavasta ilmiöstä (Grönfors 1982, 161 Tuomen & Sarajärven 2009, 103 mukaan). Opinnäytetyössäni näistä vastauksista on siis tarkoitus saada vastaus tutkimuskysymykseeni: mitä eri toimijat tuovat varhaiskasvatussuunnitelmaan? Luin ensin vanhempien vastaukset, kokosin jokaisesta kysymyksestä omat vastauspaperit, sitten jokaisen kysymyksen kohdalla luin vastaukset läpi, ryhmittelin niitä samankaltaisuuden perusteella ja tein alkuperäisilmauksista erilaisia alaluokkia. Nämä alaluokat syntyivät siis ryhmittelyn pohjalta, loin ryhmitellyille vastauksille yhden sanan, joka kuvasi koko ryhmää. Alaluokat ovat siis vastaajien lauseista tehtyjä ryhmittelyjä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110) eli vastaajan lause tiivistetään yhteen tai kahteen sanaan. Sisällönanalyysissä voidaan käyttää kolmivaiheista prosessia eli ensin pelkistetään aineisto, sitten ryhmitellään ja lopuksi luodaan teoreettisia käsitteitä (Miles & Huberman 1994, Tuomen & Sarajärven 2009, 108 mukaan). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tarkoituksena on yhdistellä käsitteitä, jolloin saadaan vastaus tutkimustehtävään- tai kysymykseen. Käytin samaa ryhmittelymenetelmää myös lasten ja henkilökunnan vastauksissa, koska tällä tavalla sain parhaiten analysoitua tulokset. Vastauksista en luonut teoreettisia käsitteitä vaan jätin ne melko maanläheisiksi sen vuoksi, koska ne tulevat varhaiskasvatussuunnitelmaan ja siellä ne täytyy olla kaikkien ymmärrettävässä muodossa. Ryhmittelin tulokset samankaltaisuuden perusteella eli samanlaiset ja samaa asiaa käsittelevät vastaukset laitoin yhteen.

Analyysin jälkeen tulen hävittämään aineiston, että vastaajien vastaukset pysyvät varmasti nimettöminä. Lisäksi saamani tutkimuslupa (liite 5) edellyttää, että aineisto hävitetään tutkimuksen jälkeen. Vastauksia ei ole käsitelty tai nähnyt kukaan muu kuin minä, eikä tule näkemään.

Seuraavassa luvussa avaan tutkimuksen tuloksia. Vanhempien, henkilökunnan ja lasten vastauksista olen ottanut tulos-osiossa suoria lainauksia ja selvyiden vuoksi olen merkinnyt lainauksen perään joko H-, L- tai V- kirjaimen, eli H-kirjain tarkoittaa henkilökuntaa, L- kirjain lasta ja V- kirjain vanhempaa. Kaikki lainaukset ovat eri vastaajalta.

4.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen validiutta eli luotettavuutta voidaan Grönforsin ja Vilkan (2011, 106) mukaan mitata tutkimusraportin kautta eli tutkijan tulee raportoida mahdollisimman tarkkaan tutkimuksensa. Heidän mukaansa laadullisen tutkimuksen raporttiin tulee kirjata kaikki asiat, jotka helpottavat tutkimuksen arvioimista sekä koko laadullisen tutkimuksen prosessi tulee kuvata mahdollisimman tarkkaan. He toteavat myös, että mitä tarkempi laadullisen tutkimuksen raportti on, sitä luotettavampana tutkimusta voidaan pitää. Tuomen ja Sarajärven (2009, 140) mukaan laadullista tutkimusta tulisi kuitenkin arvioida kokonaisuutena eli tutkimuksen tulee olla johdonmukainen sekä kaikkien tutkimuksen osa-alueiden tulee olla suhteessa toisiinsa.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen liittyy myös itse tilanne kentällä. Laadullisessa tutkimuksessa yhdistyy tutkittavan ja tutkijan arvomaailmat, joten tämä kaikki vaikuttaa siihen, miten tutkija näkee tutkittavien arvot ja näkemykset. Laadullisen tutkimuksen raportin voidaan siis ajatella olevan näiden kahden asian summa. (Grönfors & Vilka 2011, 106.) Myös Tuomi ja Sarajärvi (2009, 135–136) toteavat, että laadullista tutkimusta tehdessä tutkijan tulisi pohtia tutkimuksen luotettavuutta ja puolueettomuutta. Tutkijan tulisi pohtia, kuuleeko hän tutkittavia itseään puolueettomasti ja ennakkoluulottomasti, vai suodattuuko tutkittavan vastaukset mahdollisesti hänen ikänsä, sukupuolensa, virka-asemansa tai esimerkiksi uskontonsa kautta tutkijalle. Tuomen ja Sarajärven (2009, 136) mukaan tämä on laadullisen tutkimuksen ”ongelma”, koska tutkija luo itse tutkimusasetelman ja hän myös tulkitsee kaikki saamansa vastaukset.

Tutkimuksen etiikalla puolestaan tarkoitetaan Grönforsin ja Vilkan (2011, 111) mukaan sitä, mitä tutkija voi tehdä ja mitä ei. Tutkijalla on tutkimuksestaan vastuu

eri tahoille, kuten tutkittaville, tieteelle ja kanssaihmisille. Grönfors ja Vilkkä (2011, 111) sanovat, että vastuu kanssaihmisille tarkoittaa sitä, että tutkija ei saa hyötyä tai käyttää hyväkseen tutkimustuloksia. Tutkija ei heidän mukaansa siis saa hyötyä tutkimuksesta esimerkiksi käyttämällä tutkimustuloksia parantamaan omaa asemaansa tai heikentämään tutkittavien asemaa. Tutkijan tulee myös pitää huoli, että hänen tutkimuksensa ei vaikeuta tieteen asemaa ja tutkijan on pidettävä mielessä, että tutkimus toteutetaan niin, että se kunnioittaa ihmisarvoa sekä tutkimuksen tulee olla luonteeltaan sellainen, mihin tutkija itsekkin voisi osallistua. (Grönfors & Vilkkä 2011, 112.)

Omassa tutkimuksessani olen pyrkinyt noudattamaan tutkimusetiikkaa mahdollisimman hyvin. Olen tehnyt sellaisen tutkimuksen, johon voisin itse osallistua ja olen kunnioittanut tutkittavien ihmisarvoa. Lisäksi en ole heikentänyt kenenkään tutkittavan asemaa tai pyrkinyt tutkimuksen avulla parantamaan omaa asemaani tai en ole ylipäättään pyrkinyt hyötymään tutkimuksestani. Olen lisäksi pysynyt puolueettomana eli olen kirjannut eri toimijoiden vastaukset niin kuin ne ovat. Puolueettomuuttani on helpottanut vanhempien ja henkilökunnan vastausten kohdalla se, että en tiedä vastaajista muuta kuin sen, että he ovat Tikkuvuoren päiväkotilasten vanhempia ja henkilökuntaa. En ole siis voinut suodattaa heidän vastauksiaan minkään läpi, en iän, sukupuolen, virka-aseman tai uskonnon perusteella. Lasten vastauksissa pystyin myös olemaan puolueeton, koska en tunne lapsia sen enempää, en tiedä esimerkiksi heidän uskontoaan enkä vanhempiaan. Olen pyrkinyt myös mahdollisimman luotettavaan tutkimukseen olemalla puolueeton sekä kirjoittamalla mahdollisimman tarkan tutkimusraportin. Lisäksi olen saanut tutkimusluvan (liite 5) Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatusjohtajalta, jonka mukaan olen toiminut.

5 KOHTAAMISTA, AVOIMUUTTA JA LEIKKIÄ

5.1 Aitoa kohtaamista

Kysyttäessä kasvatuspäämääristä, vanhemmilla ja henkilökunnalla oli melko samanlaiset odotukset siitä, mitä he haluavat päiväkodin kasvatuspäämääriltä. Kasvatuspäämäärät on siis varhaiskasvatuskirje yksi. Kasvatuspäämääristä kysyin vanhempien ja henkilökunnan arvoja lasten kasvatuksessa sekä vanhemmilta sitä, miten heidän mielestään heidän lapsiaan tulisi kasvattaa päiväkodissa.

Kasvatuspäämääriltä vanhemmat ja henkilökunta halusivat molemmat lapsen aitoa kohtaamista ja läsnäoloa päiväkodissa. Lisäksi rajat ja rakkaus päiväkotikasvatuksessa sekä lapsen yksilöllisyys nousivat molempien vastauksista vahvasti esille. Näiden lisäksi vanhemmat halusivat, että heidän lapsiaan kasvatetaan päiväkodissa lämmöllä sekä kiireettömästi. Vanhempien mukaan lapsia tulisi myös kasvattaa kunnioittamaan ja hyväksymään erilaisuutta. Rehellisyys ja tasa-arvoinen kasvatusta päiväkodissa olivat myös vanhemmille tärkeä arvo lasten kasvatuksessa. Vanhemmat ja henkilökunta halusivat juuri niitä asioita, mitä varhaiskasvatuskirjeissä mainitaan. Esimerkiksi varhaiskasvatuskirjeissä mainitaan henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämisestä yksilöllisyys, tasapuolisuus ja erilaisuuden hyväksyminen (Seinäjoen kaupunki, 2010). Varhaiskasvatuskirjeissä ei ole mainittuna rehellisyyttä eikä lämmöllä kasvattamista, mutta ne ovat ehdottoman tärkeitä lasten kasvatuksessa ja varmasti myös lukeutuvat varhaiskasvatuskirjeiden teemaan erittäin hyvin, vaikka niitä siellä ei olekaan esimerkkinä mainittu. Lisäksi näitä vanhempien ja henkilökunnan toivomia asioita pystytään pienryhmätoiminnan avulla toteuttamaan, koska pienryhmätoiminnan tarkoituksena on, että lasta pystytään yksilöllisemmin huomioimaan. Alla on kuvio, joka havainnollistaa, mitä eri toimijat halusivat kasvatuspäämääriltä.

Kuvio 1. Vanhempien ja henkilökunnan toiveet kasvatuspäämääriltä.

	Vanhemmat	Henkilökunta
Kasvatuspäämäärät	Aitoa kohtaamista	Aitoa kohtaamista
	Raja & Rakkaus	Säännöt & Rajat
	Yksilöllisyys	Yksilöllisyys
	Erilaisuuden kunnioittaminen	Erilaisuuden kunnioittaminen
	Kiireettömyys	
	Lämpö	
	Rehellisyys	
	Tasa-arvoinen kasvatus	

Toisten kunnioittaminen ja ”väkivaltaan” puuttuminen. Kannustetaan ja keuhataan. Kuunnellaan kun lapsella on asiaa. Syrjintää puuttuminen välittömästi ja tiettyjen lasten suosimisen välttäminen, kaikkien tasapuolinen kohtelu.(V)

Kohti hyvää ihmisyyttä, itseään ja toisiaan arvostavaksi yksilöksi, tiukasti ja lempeästi.(V)

Lasta tuetaan ja kannustetaan oppimaan ja kehittymään eri osa-alueilla huomioiden lapsen persoonallisuus ja yksilöllisyys. Tasapuolisuus, turvallisuus, rehellisyys, kiireetön arki ja lapsen ”äänen” kuuleminen, lapsi tuntee kuuluvansa ryhmään. Rajat ja yhteiset säännöt.(H)

Tasavertainen kohtelu. Lapsen aito kohtaaminen ja aito välittäminen ja kiinnostus lapsen asioita kohtaan. Turvallisuus, syli ja hali. Rajat ja rakkaus. Kiireetön ympäristö. jokaisen lapsen yksilöllisten tarpeiden huomiointi arjessa. (H)

5.2 Avoimuutta kasvatuskumppanuuteen

Seuraavaksi kysyin vanhemmilta ja henkilökunnalta varhaiskasvatuskirjeeseen kaksi liittyen kysymyksiä. Varhaiskasvatuskirje kaksi koskee vanhempien osallisuutta eli kasvatuskumppanuutta. Kasvatuskumppanuudesta halusin tietää, että millaista kasvatuskumppanuutta vanhemmat ja henkilökunta tahtovat, sekä henkilökunnalta kysyin vielä, että miten kasvatuskumppanuus näkyy ja toteutuu heidän työssään. Vanhemmat ja henkilökunta toivovat molemmat kasvatuskumppanuudelta avointa kanssakäymistä, että vaihdetaan päivän

kuulumiset sekä uskalletaan kertoa niin hyvät kuin huonot asiat. Tämä oli molemmille osapuolille tärkeää. Lisäksi molemmat osapuolet odottavat kasvatuskumppanuudelta mielipiteitä eli vanhemmat haluavat mielipiteitään kuunneltavan koskien päiväkodin toimintaa ja samalla henkilökunta odottaa saavansa vanhemmilta mielipiteitä sekä ideoita päiväkodin toimintaan. Lisäksi vanhemmat odottavat, että heitä tiedotetaan päiväkodilla tapahtuvista asioista sekä he haluavat tulla kohdatuksi tasaveroisena kasvatuskumppanina ja asiantuntijana lapsensa asioissa. Henkilökunta puolestaan odottaa vanhempien osallistuvan päiväkodin erilaisiin tapahtumiin sekä varhaiskasvatuskeskusteluihin. Henkilökunnan mielestä heidän kasvatuskumppanuutensa näkyy heidän työssään päivittäisinä keskusteluina, vanhempien mielipiteiden kuunteluna sekä avoimuutena. Vasukeskustelut koettiin myös kasvatuskumppanuutena. Vanhemmat odottavat siis asiakaslähtöistä toimintaa ja henkilökunta haluaa toteuttaa asiakaslähtöisyyttä. Lapset ovat päiväkodin pääasiallisia asiakkaita, mutta vanhemmat ovat rinnakkaisasiakkaita, joten asiakaslähtöisyys on tärkeää päiväkodissa.

Avoimuutta, rehellisyyttä ja positiivisessa hengessä lapsen kasvatusta yhteiseen suuntaan.(V)

Haluan avointa, suoraa keskustelua, mutta myös kunnioitus siitä, että on oman lapsen paras ”asiantuntija”. (V)

Tasa-arvoisena kasvatuskumppanina. Vanhempana olen paras asiantuntija lapselleni.(V)

Vanhemmat ja henkilökunta olivat taas vastanneet melko samalla lailla, mitä varhaiskasvatuskirjeissä pyydetään miettimään. Niissä pyydetään miettimään esimerkiksi miten yhteinen ymmärrys löytyy lapsesta sekä tutustumistilanteita ja mitä vanhemmilta voidaan velvoittaa (Seinäjoen kaupunki, 2010). Vanhemmat olivat vastanneet, että yhteinen ymmärrys lapsesta löytyisi avoimuuden kautta sekä niin, että heitä pidetään kuitenkin asiantuntijana lapsensa asioissa. Myös henkilökunta oli sitä mieltä, että kanssakäymisen tulee olla avointa ja rehellistä. Lisäksi henkilökunta toivoi vanhempien osallistuvan yhteisiin tapahtumiin sekä vasu-keskusteluihin ja vanhemmat puolestaan toivoivat erilaisia yhteisiä koko

perheen tapahtumia. Tämä osoittaa, että molemmat osapuolet haluavat kasvatuskumppanuutta.

Toivon, että vanhemmat kertovat avoimesti kodin arjesta, haasteista ja onnistumisista.(H)

Rehelistä ja avointa. Hyvässä hengessä voi keskustella myös vaikeista asioista. On tärkeää saada vanhemmilta arvokasta tietoa lapsen kehityksestä ym.(H)

Vasu-keskusteluja varhaiskasvatuskirjeissä ei ole mainittu esimerkkinä, mutta jälleen kerran se on kuitenkin mielestäni hyvin vahva osa kasvatuskumppanuutta päiväkodissa, koska näiden keskustelujen avulla pystytään kartoittamaan lapsen tilannetta niin päiväkodissa kuin kotona. Näissä keskusteluissa saadaan keskusteltua sellaisista asioista, joista ei päivittäisissä kuulumisten vaihdoissa ehditä keskustella. Alla olevassa taulukossa näkyy eriteltynä, mitä vanhemmat ja henkilökunta halusivat kasvatuskumppanuudelta.

Kuvio 2. Vanhempien ja henkilökunnan toiveet kasvatuskumppanuudelta.

	Vanhemmat	Henkilökunta
Kasvatuskumppanuus	Avoin kanssakäyminen	Avoin kanssakäyminen
	Mielipiteiden huomiointi	Mielipiteet
	Tiedotus	Osallistuminen päiväkodin tapahtumiin
	Tasaveroinen kasvatuskumppani	Vasu-keskustelut
	Asiantuntija lapsen asioissa	Päivittäiset keskustelut
		Avoimuus
		Mielipiteiden kuuntelu

5.3 Enemmän leikkiä

Varhaiskasvatuskirjeissä kolme ja neljä pohditaan varhaiskasvatuksen toteuttamista eli sisällöllisiä orientaatioita sekä lapselle ominaisia tapoja toimia. Sisällöllisillä orientaatioilla tarkoitetaan siis matemaattista, luonnontieteellistä, eettistä, uskonnollis-katsomuksellista sekä historiallis-yhteiskunnallista orientaatiota. Lapselle ominaisia tapoja toimia ovat puolestaan liikkuminen

taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen sekä tutkiminen. Näiden pohjalta kysyin vanhemmilta ja henkilökunnalta, mitä lasten kanssa pitäisi päiväkodissa tehdä ja mikä olisi tärkeää ja hyödyllistä lapsille päiväkodissa. Lapsilta kysyin kysymyksen hieman eri muodossa, eli lapsilta kysyin mitä he haluaisivat tehdä päiväkodissa sekä mitä he haluaisivat oppia ja mikä päiväkodissa ei ole kivaa.

Vanhemmat ja henkilökunta toivoivat molemmat, että lapset saisivat leikkiä päiväkodissa. Leikin toivottiin olevan vapaata tai ohjattua, mutta tärkeintä kummallekin oli, että lapset saavat leikkiä, koska se on heidän työtään. Myös lapset halusivat leikkiä päiväkodissa ja he halusivat oppia lukemaan päiväkodissa ja osa halusi oppia kirjoittamaan. Vanhemmille ja henkilökunnalle oli tärkeää, että lapsille opetetaan sosiaalisia taitoja, joita myös leikki kehittää. Nämä kaikki vastaukset sopivat varhaiskasvatuskirjeiden sisältöön, koska lapselle ominainen tapa toimia on leikkiminen, joten kaikki osapuolet halusivat, että päiväkodissa saa leikkiä, oli se sitten ohjattua tai vapaata. Sosiaalisten taitojen opettelu voisi varhaiskasvatuskirjeiden sisällössä olla osa yhteiskunnallista orientaatiota (Seinäjoen kaupunki, 2010), koska siinä opetellaan, kuinka ryhmässä toimitaan ja kuinka toisia ihmisiä tulee kohdella. Leikki siis tukee hyvin sosiaalisten taitojen opettelua, koska sen on todettu auttavan lasten oppimista sekä se näkyy positiivisesti lapsen sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa (Anning, Cullen & Flee 2009, 29). Anningin ym. (2009, 30) mukaan tutkimuksissa on osoitettu, että leikkiessään lapset osoittavat leikkivälineiden luovaa käyttöä, luovuutta yleensä, mielikuvitusta sekä ongelmanratkaisukykyä.

Lapset halusivat leikin lisäksi askarrella ja piirtää päiväkodissa eli heille oli tärkeää saada tehdä kädentaitoja. Myös vanhemmille oli tärkeää, että lapset saavat harjoittaa kädentaitojaan päiväkodissa eli askartelu, piirtäminen sekä maalaaminen olisivat heidän mielestään hyvää toimintaa lapsille. Vanhemmat toivoivat lisäksi erilaisia retkiä lapsille sekä vanhempien mielestä lapsille olisi tärkeää saada uusia elämyksiä. Vanhempien mielestä myös liikunta on hyväksi lapsille päiväkodissa ja lapset itsekin vastasivat, että jumppaaminen ja liikunta ovat kivaa. Kaiken kaikkiaan henkilökunta ja vanhemmat halusivat lasten ikätasolle sopivaa toimintaa sekä toiminnan tulisi olla monipuolista. Erilaisten

elämysten ja toimintojen järjestäminen on lapsille tärkeää, koska päiväkotikäisillä lapsilla on niin sanottu herkkyysskausi meneillään eli lapsi oppii näiden herkkyysskausien aikana jonkin tietyn asian helpommin (Parkkonen 1991,15). Kuuteen ikävuoteen asti lapsella on imevän mielen kausi, eli lapsi on tällöin oppivaisimmillaan. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että lasten toiminta on monipuolista ja rikasta. (Paalasmaa 2000,180)

Leikki on lapsen työtä. Leikin varjolla opettaminenkin sujuu. Piirtäminen, askartelu, lukeminen, retket ym. on kaikki hyviä. Ja niitä on tehty.(V)

Leikkiminen, paljon piirtely ja askartelu on kivaa päiväkodissa. (L)

Monipuolinen, lapsen mielenkiinnosta lähtevä. Kädentyötä, musiikkia, satuja, liikuntaa.. Joskus myös pitää saada vain olla. Leikkiä! (H)

Lapset itse haluavat kädentaitoja, liikuntaa sekä leikkimistä. Muutama lapsista halusi myös rakennella legoilla ja olla kavereiden kanssa. Kysymykseen, mistä et pidä päiväkodissa, lapsilta tuli erilaisia vastauksia. Osa lapsista ei pitänyt päivälevolla tai pihalla olost, lisäksi lapset kokivat aikuisten huutamisen pahana. Kiusaamisen lapset kokivat myös ikäväksi asiaksi päiväkodissa. Jotkut lapset kokivat myös iltahoidon ikävänä asiana päiväkodissa.

Päiväkodissa on kivaa jumpata, leikkiä kokoajan ja olla ruokalas (L)

Päiväkodissa ei oo kivaa huutaminen. (L)

Kuvio 3. Vanhempien, henkilökunnan ja lasten toiveet sisällöllisistä orientaatioista.

	Vanhemmat	Henkilökunta	Lapset
Sisällölliset orientaatiot	Leikki	Leikki	Leikki
	Sosiaaliset taidot	Sosiaaliset taidot	Askartelu
	Kädetaidot (askartelu, piirtäminen..)	Ikätasolle sopivaa toimintaa	Kirjoittaminen
	Monipuolinen toiminta	Monipuolinen toiminta	Jumppa
	Ikätason mukainen Retket ja elämyksien hankkiminen		Lukeminen
Mikä ei ole kiva päiväkodissa?			Huutaminen
			Kiusaaminen
			Iltahoito

5.4 Erilaisuuden hyväksyminen

Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa kuuluu myös varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja se onkin varhaiskasvatuskirje viisi. Kysyin vanhemmilta ja henkilökunnalta miten erityinen tuki voisi vaikuttaa muuhun ryhmään sekä millaista erityistä tukea päiväkodissa heidän mielestään tulisi antaa. Vanhemmilta en kysynyt mitä he erityisellä tuella käsittävät, mutta vastauksista päätellen he tiesivät jo valmiiksi mitä erityinen tuki on. Erityisen tuen koettiin vanhempien osalta vaikuttavan pääasiassa positiivisesti, vain muutama vastaaja näki negatiivisia asioita erityisessä tuessa. Monen vanhemman ja henkilökunnan mielestä erityinen tuki voi parhaimmillaan opettaa lapsia hyväksymään erilaisuutta ja lapset oppivat lisäksi suvaitsevaisuutta. Vanhemmat näkivät, että erityinen tuki voi myös yhdistää lapsiryhmää ja auttaa muita lapsia ryhmässä. Henkilökunnasta muutamat kuitenkin vastasivat, että erityinen tuki voi esimerkiksi lisätä levottomuutta tai kateellisuutta ryhmässä, koska lapset saattavat tuntea jäävänsä vähemmälle huomiolle. Lisäksi lapsista saattaa tuntua, että erityisen tuen tarpeessa oleva lapsi on huomion keskipisteenä ja saa eniten huomiota. Millaista erityistä tukea sitten

vanhempien ja henkilökunnan mielestä lapsille tulisi antaa? henkilökunta ei osannut eritellä, millaista sen tulisi olla, koska heidän mukaansa se riippuu lapsesta ja siitä, millaista erityistä tukea lapsi tarvitsee. Henkilökunta kuitenkin esimerkkeinä antoi, että erityinen tuki voi olla kuvia, tukiviittomia tai kiertävän erityislastentarhanopettajan palveluita. Vanhemmat toivovat erityiseltä tuelta huomaamattomuutta eli, että erityisestä tuesta ei tehdä erityistä tukea, vaan se olisi osa normaalia rutiinia päiväkodissa. Samaa toivoo myös henkilökunta. Heidänkin mielestään erityinen tuki tulisi olla mahdollisimman luonteva osa rutiineja. Vanhempien vastauksista kävi ilmi, että he toivovat erityisen tuen olevan lapsen tukemista, kannustamista ja yhteistyötä päiväkodin kanssa. Myös varhaiskasvatuskirjeissä sanotaan, että erityisen tuen varhaiskasvatuksessa tulisi olla yhteistyötä vanhempien ja eri tahojen kanssa sekä sen tulisi olla normaali osa ryhmän arkirutiineja. Näitä asioita toivottiin myös vanhempien ja henkilökunnan tasolta, joten heillä on sama näkemys kuin varhaiskasvatuskirjeissä.

Lapset ehkä oppivat ymmärtämään, että kaikki lapset ovat erilaisia ja että joitain pitää auttaa ja kannustaa enemmän kuin toisia. (V)

Vaikutus voi olla positiivista että negatiivista, aikuisen asenteella voidaan vaikuttaa paljon. Ryhmä voi oppia suvaitsevaisuutta, sietämään erilaisia tapoja tehdä asioita, jokainen on taitava jossain. Voi tuoda ryhmään esim. levottomuutta, lisätä aggressiivisuutta, pelkoa, rajojen kokeilua. Vaikutus muihin lapsiin voi riippua myös siitä, millaista erityistä tukea lapsi tarvitsee sekä minkä verran erityisen tuen tarpeen lapsia ryhmässä on. (H)

Seuraavalla sivulla on kuvio, jossa havainnollistan, mitä vanhemmat ja henkilökunta halusivat erityiseltä tuelta varhaiskasvatuksessa.

Kuvio 4. Vanhempien ja henkilökunnan toiveet erityisestä tuesta varhaiskasvatuksessa.

	Vanhemmat	Henkilökunta
Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa	Lapsi oppii hyväksymään erilaisuutta	Lapsi oppii hyväksymään erilaisuutta
	Voi auttaa muita ryhmän lapsia	Voi lisätä levottomuutta/aggressiivisuutta
Millaista erityistä tukea?	Mitä lapsi tarvitsee	Lapsen tarpeiden mukaista
	Ei tehdä erityisestä tuesta erityistä	Mahdollisimman normaali osa rutiineja
	Tukeminen	Tukiviittomat, kuvat, Kelto
	Kannustaminen	
	Yhteistyötä päiväkodin kanssa	

Vapaassa sanassa vanhemmat kommentoivat lähinnä päiväkodin nykyisiä käytäntöjä, mikä siellä toimi tai ei toiminut. Henkilökunta puolestaan kehuu työpaikkaansa tai toivotti varhaiskasvatussuunnitelman tekijälle, eli minulle, tsemppiä. Lapset eivät osanneet sanoa enää haastattelun jälkeen mitään. Vaikka minulla ei lasten haastattelulomakkeessa ollut varsinaista vapaata sanaa, kysyin silti kaikilta, että haluaisivatko he vielä sanoa jotain.

Viimeiseen kysymykseen eli millainen on hyvä päivä Tikkuvuoren päiväkodissa tuli paljon vastauksia ja hyvin erilaisia. Pääasiassa vanhempien mielestä hyvän päivän koettiin olevan sellainen, kun lapsi tulee ja lähtee iloisena päiväkodista.

Kun huomaa, että lapsi lähtee ja tulee onnellisena päiväkodista. (V)

Lapsen päivä on täynnä aitoja kohtaamisia. Iloa kavereiden kanssa, aikuisten apua leikkien opettelussa. Haasteiden ilmetessä kannustetaan onnistumaan.(V)

Henkilökunnan mielestä hyvä päivä Tikkuvuoren päiväkodissa on kiireetön, rauhallinen ja opettavainen. Hyvään päivään kuuluu lapsen naurua ja ilon kiljahduksia lapsien oppiessa uutta.

Lapsen päivä on täynnä aitoja kohtaamisia. Iloa kavereiden kanssa. Aikuisten apua leikkien opettelussa. Haasteiden ilmetessä kannustetaan onnistumaan. (H)

Tikkuvuoren päiväkodin hyvä päivä on kiireetöntä, arjen jakamista lasten kanssa. Lapsi saa tuntea ja kokea itselleen merkityksellisiä asioita turvallisessa ja hyväksyvässä ilmapiirissä. Leikkiä, naurua ja arjen ihmeitä, yhdessä kavereiden ja kasvattajien kanssa. Syliä ja haleja. (H)

Päivä johon mahtuu jokaisen ryhmän lapsen ilo ja hymy. Näen, että lapsi nauttii oppimisesta ja uusista asioista, että kaikilla on hyvä olla. Turvallinen olo ja luottamus aikuisiin. Kiireetön päivä, ei turhaa hoputtamista, annetaan jokaiselle aikaa. (H)

Lasten mielestä hyvään päivään kuuluu se, että saa leikkiä leikkinsä loppuun, olla pihalla sekä kavereiden kanssa leikkiminen. Lapsilähtöistä toimintaa voisi siis toteuttaa näiden lasten vastausten perusteella.

rauhallinen, ei sählinkiä.(L)

kun on leikkiny kaikki leikit loppuun.(L)

Jos on ollut kivaa, leikitty. (L)

6 YHTEENVETO

Tutkimustuloksista selvisi, että varsinkin vanhemmat ja henkilökunta haluavat tuoda samoja asioita varhaiskasvatussuunnitelmaan ja he haluavat lasten päiväkotipäivältä samoja asioita. Vanhemmat ja henkilökunta haluavat siis lasten päiväkotipäivältä avointa ja aitoa kohtaamista, lapsille mieleistä tekemistä sekä rajoja ja rakkautta. Lasten haastatteluissa oli myös jonkin verran yhtäläisyyksiä vanhempien ja henkilökunnan vastausten kanssa, joka oli myös melko yllättävää. Lasten vastauksista esimerkiksi mitä haluaisit tehdä päiväkodissa, vastasi osaltaan vanhempien ja henkilökunnan vastausta. Lapset halusivat leikkiä päiväkodissa ja vanhemmat sekä henkilökunta pitivät leikkiä myös tärkeänä osana lasten päivää.

Kaikkien eri toimijoiden vastauksista sain vastauksen tutkimuskysymykseeni, mitä eri toimijat haluavat tuoda varhaiskasvatussuunnitelmaan? kyselyjä laittaessani matkaan, olin hieman epäileväinen, että tulkitaanko kysymykseni oikein ja saanko vastaukset tutkimuskysymykseeni. Lasten kohdalla tämä sama epäily oli läsnä, mutta onneksi kaikkien vastaajien kohdalla kävi hyvin ja sain hyvää aineistoa. Vanhempien kyselylomakkeessa olisi voinut ehkä olla joitakin kysymyksiä yhdistettynä, koska lukiessani vastauksia tajusin vasta silloin, kuinka samanlaiset kysymykset olivatkaan. Toisaalta toisto ei välttämättä ole pahasta. Osa vanhemmista ja henkilökunnasta oli kokenut kysymykseni laajoiksi ja vaikeiksi, jota jäin miettimään analyysivaiheessa. Kysymykset saattoivat olla melko laajoja, mutta suppeammilla kysymyksillä en olisi saanut läheskään yhtä hyvää aineistoa kuin näillä nykyisillä kysymyksillä. Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen kyselylomakkeisiin sekä vastausten määrään ja vastaajien paneutumiseen.

Kaikkien toimijoiden vastaukset olivat yhteydessä varhaiskasvatuskirjeisiin, eli kaikki toimijat halusivat juuri niitä asioita, joita varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee pohtia. Lisäksi kaikkien toimijoiden vastauksista kävi ilmi, että päiväkodin toiminnalta odotetaan lapsi- ja asiakaslähtöisyyttä. Lisäksi näitä kaikkia toivottuja asioita pystytään toteuttamaan jo olemassa olevalla toimintamallilla eli pienryhmätoiminnalla. Lapsen yksilöllisyyttä ja aitoa kohtaamista pystytään

toteuttamaan ilman pienryhmätoimintaa mutta sen avulla sitä voidaan toteuttaa entistä paremmin.

Aineistoa tulen hyödyntämään Tikkuvuoren päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa. Vanhempien ja lasten vastaukset tulevat omaksi osiokseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja henkilökunnan vastauksia lisään siltä osin, kuin ne eroavat heidän jo aiemmin miettimistään varhaiskasvatussuunnitelman sisällöistä. Henkilökunta siis on miettinyt työpaikallaan pienissä ryhmissä, mitä he haluaisivat työyhteisönä tuoda varhaiskasvatussuunnitelmaan.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön kirjoittamisprosessi on ollut monivaiheinen prosessi. Yhteistyökumppanin ja tutkimusluvan opinnäytetyölleni sain jo keväällä 2013, mutta varsinainen kirjoitusprosessi alkoi vasta syksyllä 2013. Syksyllä sain toteutettua haastattelut ja kyselyt, mutta sen jälkeen opinnäytetyöni eteni armottoman hitaasti, koska aikaa sen tekemiselle ei ollut. Syksy oli täynnä koulutehtäviä ja hallinnon harjoittelu verotti opinnäytetyön tekemiseltä aikaa. Keväällä 2014 havahduin, että nyt alkaa olla kiire tehdä opinnäytetyötä, koska aikataulut painoivat päälle. Totesin, että kukaan muu ei opinnäytetyötäni tule tekemään, joten oli tartuttava toimeen. Aloitin kirjoittamisen teoriaosuudesta eli lapsi- ja asiakaslähtöisyydestä. Matkalla teoriaosuus myös muuttui, jolloin meinasi usko loppua työn kanssa. Olin suunnitellut ja visioinut työni tarkkaan ja kun teoriaosuus muuttui, tuli hetkellinen epätoivo, miten jatkaa. Hyvän ohjauksen ansiosta sain kuitenkin uutta virtaa opinnäytetyöni tekemiseen ja kirjoittaminen jatkui. Uskon puute on tullut vielä monta kertaa teoriaosuutta kirjoittaessa, koska asiakas- ja lapsilähtöisyydestä en meinannut löytää sopivaa kirjallisuutta. Kuitenkin kirjoittamisen prosessi muuttui iloksi, kun aloin löytää sopivaa kirjallisuutta. Hyvän kirjallisuuden löytäminen auttoi kirjoittamisessa ja työ lähti etenemään hyvää vauhtia.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut haastava projekti, varsinkin kun sen on tehnyt yksin. Monet kerrat olen miettinyt, että kunpa olisi joku, jonka kanssa sen voisi tehdä, koska yksin tehtynä opinnäytetyö on ajoittain vaatinut melko paljon. Nyt kun työ on valmis, ajattelen, että ei se niin suuri työ ollutkaan yksin tehtäväksi. Olen tyytyväinen, että työ on tehty ja vielä aikataulussa, kaikista vastoinkäymisistä huolimatta. Lisäksi olen opinnäytetyöni kanssa samaan aikaan tehnyt Tikkuvuoren päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa, jonka olen pyrkinyt tekemään asiakas- ja lapsilähtöiseksi. Varsinaisessa varhaiskasvatussuunnitelman teossa ei ole ollut sen suurempia vaikeuksia. Kaikkien eri toimijoiden vastaukset tulevat näkymään varhaiskasvatussuunnitelmassa. Vanhempien ja lasten vastaukset tulevat omiksi luvuikseen ja henkilökunnan vastaukset liitän heidän työpaikallaan miettimiin

asioihin, jotka siis koskevat varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä, siltä osin kuin ne poikkeavat toisistaan.

Opinnäytetyön tuloksista tulee olemaan varmasti minulle hyötyä tulevaisuudessa, koska haluan työskennellä lastentarhanopettajana. Näiden tulosten avulla pystyn parantamaan omaa työtäni ja luomaan hyvän kasvatuskumppanuussuhteen vanhempiin. Toivon, että näistä tutkimukseni tuloksista on myös hyötyä niin Tikkuvuoren päiväkodin henkilökunnalle kuin muille päiväkodeille, jos he työni lukevat. Tulosten ansiosta päiväkodit voisivat kehittää omaa kasvatuskumppanuuttaan vanhempiin ja he pystyisivät kehittämään myös päiväkotiansa asiakas- ja lapsilähtöisyyttä.

Sosionomi-koulutukseni on antanut myös erittäin hyvän pohjan toteuttaa näitä vanhempien, henkilökunnan ja lasten toivomia asioita, koska koko koulutuksen ajan on painotettu sitä, että täytyy kuunnella asiakasta. Nämä tulokset ovat siis hyvin yhteydessä sosionomi-koulutuksen sisältöihin, joissa toivotaan asiakaslähtöistä toimintaa ja yleensäkin asiakkaan yksilöllisyyden kunnioittamista. Näitä asioita kaikki eri toimijat tutkimuksessani halusivat.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön tekeminen on ollut pitkälinen prosessi, jonka aikana olen oppinut paljon uutta tutkimuksen tekemisestä, sen haasteista ja käytännöistä. Lisäksi olen oppinut paljon lapsi- ja asiakaslähtöisyydestä ja tutkimuksen tulokset ja opinnäytetyöni teoriaosuus tulevat olemaan varmasti minulle hyödyllisiä, missä sitten olenkaan töissä.

LÄHTEET

- Anning, A., Cullen, J. & Flear, M. 2009. Early childhood education: society and culture. SAGE publications.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4.uud.p. Tampere: Vastapaino.
- Brotherus, A., Hytönen, J. Krokfors, L. 2002. Esi- ja alkuopetuksen didaktiikka. Juva: WSOY
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6.P. Jyväskylä: Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Aaltola, J. (toim.) & Valli, R. (toim.) Jyväskylä: PS-kustannus.
- Grönfors, M. 1982. Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. Teoksessa: Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.
- Grönfors, M. & Vilkkä, H. (toim.) 2011. Laadullisen tutkimuksen kenttätutkimusmenetelmät. [Verkkojulkaisu]. Hämeenlinna: SoFia-Sosiologi-Filosofiapu Vilkkä. [Viitattu 10.4.2014]. Saatavana: http://vilkka.fi/books/Laadullisen_tutkimuksen.pdf
- Hesse-Bieber, S-N. & Leavy, P. 2004. Approaches to qualitative research: a reader on theory and practice. New York: Oxford University Press.
- Hujala, E., Nivala, V., Parrila-Haapakoski, S., Puorila, A-M. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Huotari, K., Hurtig, J. 2008. Sosiaalityötä monitoroimassa. Helsinki: Palmenia.
- Hytönen, J. 2004. Lapsikeskeinen kasvatus. Helsinki: WSOY.
- Hytönen, J. 2008. Lapsikeskeisen kasvatuksen ydinkysymyksiä. Helsinki: WSOY.

- Jantunen, T., Rönnerberg, P. 1996. Anna lapsen leikkiä. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suominen, E. 2012. Kategoriat, kulttuuri & moraali. Tampere: Vastapaino.
- Julkaisuja. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. [Verkkosivu]. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 14.3.2014]. Saatavana: <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/julkaisu0209.htm>
- Kasvunkumppanit. 2014. [Verkkosivu]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 28.2.2014]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut
- Kirsma, H. 2010. Ohjeita yksikkövasun tekemiseen. Seinäjoen kaupunki. Kaupunginkanslia, materiaalihallinto. Julkaisematon.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito- työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Korkman, O. & Arantola, H. 2009. Arki- eväitä uuteen asiakaslähtöisyyteen. Juva: WSOY.
- Kuikka, M. 2006. Haasteena lapsen oikeudet- ihmisoikeusraportti 4/2006. Teoksessa: Marjanen, P., Marttila M., & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä- yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- L. 19.1.1973/ 36. Laki lasten päivähoidosta.
- Lindfors, T. 2013. Rousseau Jean Jaques. [Viitattu 5.3.2014]. Tampere: Filosofia.fi. Saatavana: <http://filosofia.fi/node/6395>
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään- näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Pedatieto.

- Miles, M-B. & Huberman A-M. 1994. Qualitative data analysis. Teoksessa:
Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.
Jyväskylä: Tammi.
- Meirän vasu. 2012. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. [Viitattu
4.2.2014]. Saatavana:
http://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaskasvatus/julkaisutjaohjelmat/6FZbqKGtp/Meiran_vasu.pdf
- Muhonen, J., Lallukka, K. & Turtiainen, P. Pienryhmätoiminta lasten ja nuorten
ehkäisevän työn menetelmänä. Jyväskylä: YDA Youth Against Drugs ry.
- Nouko-Juvonen, S., Ruotsalainen, P. & Kiikkala I. 2000. Hyvinvointivaltion
palveluketjut. Tampere: Tammi.
- Parkkonen H. 1991. Auta minua tekemään itse: Montessorimenetelmän
sovelluksia. Porvoo: Wsoy.
- Paalasmaa J. (toim.) 2000. Lapsesta käsin: kasvatuksen ja opetuksen
vaihtoehtoja. Juva: Bookwell oy.
- Parrila, S. 2012. Vasupohjainen toiminnan suunnittelu. Kehitysjohtaja. Ediva.
Koulutus. Julkaisematon.
- Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. (toim.) 1999.
Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena.
- Seinäjoen kaupunki. 2010. Varhaiskasvatus: varhaiskasvatuskirjeet 1-6. Seinäjoen
kaupunki. Kaupunginkanslia, materiaalihallinto. Julkaisematon.
- Sosiaaliportti. 2012. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut ehkäisevänä työnä.
[Verkkosivu]. THL. [Viitattu 5.3.2014]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/avoimetvarhaiskasvatuspalvelut/>

- Suvisalmi, P. 2014. Päiväkodinjohtaja. Tikkuvuoren päiväkot. Sähköposti 19.2.2014.
- The history guide. 2012. Lectures of twentieth century europe- Jean Jaques Rousseau. [Verkkosivu]. [Viitattu 5.3.2014]. Saatavana: <http://www.historyguide.org/europe/rousseau.html>
- Tikkuvuoren päiväkot. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 28.2.2014]. Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/varhaiskasvatuspalvelut/hoitopaikkojenesittely/keskustanalue/tikkuvuorenpaivakoti.html>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valvio, T. 2010. Palvelutapahtuma ja asiakkaan kohtaaminen. Hämeenlinna: Kauppakamari.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. [Verkkojulkaisu]. Saarijärvi: Stakes. [Viitattu 4.2.2014] Saatavana: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>
- Virtanen, P., Suoheimo, M., Lamminmäki, S., Ahonen, P. & Suokas, M. 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen. [Verkkokirja]. Helsinki: Tekes. [Viitattu 2.1.2014]. Saatavana: <http://www.tekes.fi/Julkaisut/matkaopas.pdf>

LIITTEET

LIITE 1. Lasten lupalomake haastatteluun

LIITE 2. Lasten haastattelurunko

LIITE 3. Vanhempien kyselylomake

LIITE 4. Henkilökunnan kyselylomake

LIITE 5. Tutkimuslupa

LIITE 1. Lasten lupalomake haastatteluun

Lupa osallistua Tikkuvuoren varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevaan haastatteluun.

Lapseni _____ saa osallistua Tikkuvuoren varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevaan haastatteluun. Vastauksia tullaan käyttämään opinnäytetyössäni sekä varhaiskasvatussuunnitelmassa ja koko opinnäytetyöni tullaan julkaisemaan Seinäjoen kaupungin sivuilla. Haastattelut tehdään kuitenkin nimettöminä, joten kenenkään henkilöllisyys ei tule esiin missään vaiheessa. Haastattelut toteutetaan Tikkuvuoren päiväkodissa lasten päiväkotipäivän aikana 16.-17.12.2013. Lapsilta kysytään neljä kysymystä liittyen varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön.

Huoltajan allekirjoitus

Nimenselvennys

Ystävällisin terveisin Marika Tuomi

LIITE 2. Lasten haastattelurunko

Lapset

1. Mikä päiväkodissa on kivaa?

2. Mitä haluaisitte tehdä päiväkodissa?

3. Mitä haluaisitte oppia päiväkodissa?

4. Mistä et pidä päiväkodissa?

5. Millainen on kiva hoitaja?

6. Millainen on hyvä päivä Tikkuvuoren päiväkodissa?

LIITE 3. Vanhempien kyselylomake

Hei Tikkuvuoren päiväkotilapsien vanhemmat,

Olen kolmannen vuoden sosionomi-opiskelija Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyönäni Tikkuvuoren päiväkodin kanssa heille varhaiskasvatussuunnitelmaa eli asiakirjaa, joka ohjaa päiväkodin toimintaa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään päiväkodin toimintatapa ja arvot, joiden mukaan päiväkodin tulisi toimia.

Toivon siis, että vastaisitte kyselyyni, koska sen avulla pääsette vaikuttamaan siihen, miten päiväkodin arjessa toimitaan. Kyselyn vastauksia tullaan käyttämään opinnäytetyössäni sekä varhaiskasvatussuunnitelmassa ja koko opinnäytetyöni tullaan julkaisemaan Seinäjoen kaupungin sivuilla. Kyselyt tehdään kuitenkin nimettöminä, joten kenenkään henkilöllisyys ei tule esiin missään vaiheessa. Vastaukset hyödynnetään siis niin, että tunnistettavuus katoaa.

Ystävällisin terveisin Marika Tuomi

1. Mitä pidät tärkeänä lasten kasvatuksessa?

2. Miten haluat lastasi/lapsiasi kasvatettavan päiväkodissa?

3. Millaisia arvoja pidät tärkeänä lasten kasvatuksessa?

4. Miten haluat tulla kohdatuksi päiväkodissa vanhempana?

5. Mitä odotat päiväkodin ja vanhempien väliseltä yhteistyöltä?

6. Millaista kanssakäymistä toivot päiväkodin kanssa?

7. Mitä haluaisit lasten kanssa tehtävän päiväkodissa?

8. Jos lapsesi tarvitsee erityistä tukea niin millaista ja mitä toivot erityiseltä tuelta?

9. Miten uskot erityisen tuen vaikuttavan ryhmään? (kysymys kaikille).

10. Vapaa sana

11. Millainen on hyvä päivä Tikkuvuoren päiväkodissa?

Toivon, että palautatte kyselyn 1.11.2013 mennessä. Kyselyn voi palauttaa mukana tulleessa kirjekuoressa lapsesi päiväkotiryhmän vastaavalle ohjaajalle. Muistathan sulkea kirjekuoren, että vastauksenne palautuvat nimettöminä!

LIITE 4. Henkilökunnan kyselylomake

Hei,

Olen kolmannen vuoden sosionomi-opiskelija Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyönäni Tikkuvuoreen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tarkoitukseni on osallistaa niin henkilökuntaa, lapsia kuin vanhempia varhaiskasvatussuunnitelman teossa. Eli kaikkien tahojen mielipiteitä ja näkemyksiä tarvitaan varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Toivon siis, että vastaisitte kyselyyni, jotta pääsette vaikuttamaan päiväkodin arjen käytäntöihin.

Kyselyn vastauksia tullaan käyttämään opinnäytetyössäni sekä varhaiskasvatussuunnitelmassa ja koko opinnäytetyöni tullaan julkaisemaan Seinäjoen kaupungin sivuilla. Kyselyt tehdään kuitenkin nimettöminä, joten kenenkään henkilöllisyys ei tule esiin missään vaiheessa. Eli aineisto hyödynnetään niin, että tunnistettavuus katoaa.

Ystävällisin terveisin Marika Tuomi

Henkilökunta

1. Mitä pidät päiväkotilasten kasvatuksessa tärkeänä?

2. Miten toivot vanhempien osallistuvan päiväkodin toimintaan/arkeen?

3. Millaista kasvatuskumppanuutta toivot vanhempien kanssa?

4. Miten kasvatuskumppanuus näkyy ja toteutuu työssäsi?

5. Millainen toiminta olisi mielestäsi tärkeää ja hyödyllistä lapsille päiväkodissa?

6. Miten edistät omassa työssäsi lapselle ominaisia tapoja toimia?

7. Millaista erityistä tukea päiväkodissa tulisi mielestäsi antaa?

8. Miten uskot erityistä tukea tarvitsevan lapsen vaikuttavan muihin ryhmän lapsiin?

9. Vapaa sana.

10. Millainen on hyvä päivä Tikkuvuoren päiväkodissa?

Toivon, että palautatte kyselyn 1.11.2013 mennessä. Kyselyn voi palauttaa mukana tulleessa kirjekuoressa Suvisalmen Pauliinalle. Muistathan sulkea kirjekuoren, että vastauksenne palautuvat nimettöminä!

LIITE 5. Tutkimuslupa

Asia	Tutkimuslupa / Tuomi Marika Marika Tuomi opiskelee Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan yksikössä ja anoo tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten. Aiheekseen opiskelija on valinnut varhaiskasvatussuunnitelman Tikkuvuoren päiväkotiiin. Tarkoituksena olisi lähestyä varhaiskasvatussuunnitelman tekoa osallistuvasta näkökulmasta. Vanhemmille tehtäisiin sähköpostin välityksellä tai paperisena jaettava kysely, jossa selvitettäisiin, mitä he pitävät tärkeänä päivähoidossa ja miten he haluavat tulla kohdatuksi viedessään lasta hoitoon. Lapsia haastateltaisiin ikään sopivalla tavalla. Henkilökunnan kanssa pidettäisiin omia suunnittelu-tapaamisia. Opinnäytetyön valmistumisaika kevät 2014.																						
Päätös	Myönnän tutkimusluvan edellyttäen, että tutkija noudattaa vaitiolovelvollisuutta tutkimuksessa saamiensa tietojen suhteen ja että yksi kappale tutkimuksesta luovutetaan sen valmistuttua sivistyskeskukselle. Tutkimusluvan ehtona on myös, ettei tutkimukseen osallistuvia voida indentifioida. Tutkimus tullaan julkaisemaan sähköisessä muodossa Seinäjoen kaupungin kotisivuilla.																						
Allekirjoitus	Aija-Marita Näsänen, varhaiskasvatusjohtaja, p. 06 416 2151, aija-marita.nasanen@seinajoki.fi																						
Oikaisu-vaatimusohje	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta, Kirkkokatu 6, PL 215, 60101 Seinäjoki, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.																						
Julkisesti nähtävänä	Sivistyskeskus 24.5.2013																						
Tiedoksianto	<table border="0"> <tr> <td>Kenelle</td><td>Päivämäärä</td></tr> <tr> <td>Marika Tuomi, päiväkodinjohtaja Pauliina Suvisalmi, aluejohtaja Kirsi-Maria Oivanen, toimistosihteeri Maija Harjunpää</td><td>23.5.2013</td></tr> </table> <table border="0"> <tr> <td>Miten</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>☐ Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan</td><td>☐ Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä</td><td>☐ Lähetetty sisäisessä postissa</td></tr> <tr> <td>☐ Luovutettu</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td>Vastaanottajan allekirjoitus</td><td></td></tr> <tr> <td>☒ Lähetetty sähköpostissa</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td colspan="3">Tarja Siik, toimistosihteeri</td></tr> </table>	Kenelle	Päivämäärä	Marika Tuomi, päiväkodinjohtaja Pauliina Suvisalmi, aluejohtaja Kirsi-Maria Oivanen, toimistosihteeri Maija Harjunpää	23.5.2013	Miten			☐ Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan	☐ Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä	☐ Lähetetty sisäisessä postissa	☐ Luovutettu				Vastaanottajan allekirjoitus		☒ Lähetetty sähköpostissa			Tarja Siik, toimistosihteeri		
Kenelle	Päivämäärä																						
Marika Tuomi, päiväkodinjohtaja Pauliina Suvisalmi, aluejohtaja Kirsi-Maria Oivanen, toimistosihteeri Maija Harjunpää	23.5.2013																						
Miten																							
☐ Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan	☐ Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä	☐ Lähetetty sisäisessä postissa																					
☐ Luovutettu																							
	Vastaanottajan allekirjoitus																						
☒ Lähetetty sähköpostissa																							
Tarja Siik, toimistosihteeri																							